

PRIJEDLOG

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
FEDERALNI ZAVOD ZA STATISTIKU**

**PROGRAM PROVOĐENJA STATISTIČKIH ISTRAŽIVANJA
OD INTERESA ZA FEDERACIJU BOSNE I HERCEGOVINE
ZA PERIOD 2013 - 2016**

Sarajevo, 2012

SADRŽAJ

	UVOD	5
1.	Okvir rada statistike Federacije Bosne i Hercegovine	6
1.1.	Pravni okvir	6
1.2.	Statistika Federacije Bosne i Hercegovine	6
1.3.	Finansiranje djelatnosti statistike Bosne i Hercegovine	6
2.	Misija, vizija, vrijednosti glavni faktori podrške za realizaciju statističke aktivnosti u Federaciji Bosne i Hercegovine	7
2.1	Misija	7
2.2.	Vizija	7
2.3.	Vrijednosti	7
2.4.	Glavni faktori podrške za realizaciju statističke aktivnosti Federacije Bosne i Hercegovine	8
3.	Prioritetni zadaci	8
3.1.	Harmonizacija zakonskog okvira	8
3.2.	Stvaranje boljeg institucionalnog okvira	9
3.3.	Unapređenje saradnje sa davaocima i korisnicima podataka i jačanje povjerenja u statistiku Federacije Bosne i Hercegovine	9
3.4.	Upravljanje kvalitetom, mjerenje i implementacija standarda kvaliteta	9
3.5.	Unapređenje povjerljivosti i zaštite statističkih podataka	9
3.6.	Međunarodna saradnja – pregled projekata koji se implementiraju i planiranih projekata u okviru međunarodne saradnje u periodu 2013 – 2016	10
3.6.1.	Međunarodna saradnja	10
3.6.2.	Pregled projekata	10
3.6.2.1	Projekti u implementaciji – nacionalni	10
3.6.2.2	Projekti u implementaciji – regionalni	11
3.6.2.3	Planirani projekti- nacionalni	12
3.6.2.4	Planirani projekti- regionalni	12
4.	Osnovni ciljevi Statistike Federacije Bosne i Hercegovine u periodu 2013 – 2016	12

5.	Prioritetne aktivnosti po statističkim područjima	17
1	Demografske i socijalne statistike	17
2	Makroekonomske statistike	23
3	Poslovne statistike	26
4	Statistika poljoprivrede, šumarstva i ribarstva	37
5	Multidomenske statistike	39
6	Procjena rizika realizacije statističkog programa Federacije Bosne i Hercegovine	42
1.	Prilozi	45
Prilog 1	Fundamentalni principi zvanične statistike	45
Prilog 2	Kodeks europske statistike	47

Uvod

Program provođenja statističkih istraživanja od interesa za Federaciju Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Program) je višegodišnji strateški statistički dokument, u Federaciji BiH, na temelju kojeg se donose godišnji planovi rada za budžetsku godinu. Priprema višegodišnjeg Programa važan je zadatak Federalnog zavoda za statistiku (u daljem tekstu: Zavod), obzirom da ovaj planski dokument obezbjeđuje programski okvir za uspješan rad Zavoda.

Program se detaljno razrađuje u godišnjim planovima statističkih istraživanja od interesa za Federaciju Bosne i Hercegovine, na osnovu kojih se prati godišnja realizacija aktivnosti planiranih u višegodišnjem Programu.

Nacrt Programa priprema Zavod, u saradnji sa ovlašćenim organima i organizacijama za proizvodnju statističkih podataka.

Program donosi Parlament Federacije BiH, na Prijedlog Vlade Federacije BiH. Programom se usklađuje sadržina statističkih podataka s potrebama u Federaciji, utvrđuje podjela rada i konkretiziraju prava i obaveze svih subjekata koji učestvuju u organiziranju i provođenju statističkih istraživanja.

Program provođenja statističkih istraživanja od interesa za Federaciju BiH za period 2013 – 2016 usklađen je sa Statističkim programom Bosne i Hercegovine, Kompendijumom statističkih zahtjeva statističke komisije, UN Fundamentalnim principima zvanične statistike, te Kodeksom prakse europske statistike.

Prioritetni zadaci ovog Programa su nastavak harmonizacije sa EU standardima i regulativama, preuzetim obavezama iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, kao i aktivnosti na pripremi i sprovođenju Popisa stanovništva, domaćinstva i stanova u Bosni i Hercegovini 2013. za područje Federaciji BiH i Popisa poljoprivrede.

1. Okvir rada statistike Federacije Bosne i Hercegovine

1.1 Pravni okvir

Službena statistika Federacije BiH uređena je Zakonom o statistici u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“ broj 63/03 i 9/09). Zakon o statistici u Federaciji BiH pruža pravni okvir za organizaciju statistike, počevši od djelokruga rada, izvora podataka, izvještajnih jedinica, metodologija i standarda, koji će se koristiti za proizvodnju statističkih podataka, rokova dostavljanja podataka za izvještajne jedinice, kao i rokova za realizaciju statističkih aktivnosti.

Zavod priprema Program i na osnovu: Zakona o statistici Bosne i Hercegovine, Statističkog Programa Bosne i Hercegovine (2013 - 2017), Strategije integracije Bosne i Hercegovine u EU (2006), Višegodišnjeg Programa EUROSTATATA (2013-2017) i Preporuka Prilagođene opće procjene nacionalnog statističkog sistema Bosne i Hercegovine (Adopted Global Assessment - AGA).

1.2. Statistika Federacije Bosne i Hercegovine

Nadležni federalni organ za poslove statistike u Federaciji Bosne i Hercegovine je Zavod. Statistička istraživanja, u okviru svog djelokruga rada organizuju i vrše sljedeći ovlašteni proizvođači:

- Federalno ministarstvo finansija / financija
- Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova
- Federalno ministarstvo pravde
- Federalni zavod za penziono i invalidsko osiguranje
- Federalni zavod za zapošljavanje
- Federalni hidrometeorološki zavod
- Finansijsko-informatička agencija (FIA)
Sektor zdravstva
- Federalno ministarstvo zdravstva
- Zavod za javno zdravstvo Federacije BiH
- Zavod za zdravstveno osiguranje i reosiguranje Federacije BiH

U obavljanju statističkih istraživanja odnosi između Zavoda i ovlaštenih organa za poslove statistike zasnivaju se na obaveznoj međusobnoj saradnji, obavještavanju i koordinaciji.

1.3. Financiranje djelatnosti statistike Federacije Bosne i Hercegovine

Potrebna sredstva za realizaciju Programa osiguravaju se iz budžeta Federacije Bosne i Hercegovine, a u skladu sa višegodišnjim okvirom i godišnjim finansijskim planom budžeta. Finansijska stabilnost je od ključne važnosti za stručan i neovisan rad Zavoda.

Razvoj i implementacija statističkih istraživanja u velikoj mjeri ovisi o raspoloživosti finansijskih, ljudskih i tehničkih resursa. Bilo kakav disbalans u obezbeđivanju budžeta i resursa može negativno uticati na provedbu, odnosno rezultate statističkih istraživanja.

2. Misija, vizija, vrijednosti i glavni faktori podrške za realizaciju statističke aktivnosti u Federaciji Bosne i Hercegovine

2.1. Misija

Misija Statistike Federacije Bosne i Hercegovine je obezbjeđivanje i diseminacija, kvalitetnih, pouzdanih i međunarodno uporedivih statističkih podataka, koji zadovoljavaju potrebe donosilaca odluka, istraživača i ostalih domaćih i stranih korisnika i odražavaju stanje i promjene u ekonomskom, demografskom i socijalnom području, području životne sredine i prirodnih resursa.

Prikupljanje, obrada, analiza i diseminacija statističkih podataka vrši se na osnovu statističkih standarda i savremene tehnologije, uz zaštitu statističke povjerljivosti, optimalno korišćenje resursa i razumno opterećenje davalaca podataka.

2.2. Vizija

Statistika Federacije Bosne i Hercegovine jačanjem svojih stručnih i infrastrukturnih kapaciteta i usvajanjem i primjenom najbolje statističke prakse postiže usklađenost sa međunarodnim statističkim standardima i načelima Kodeksa prakse europske statistike, poštujući fundamentalne vrijednosti kao što su stručnost, nezavisnost, nepristrasnost i otvorenost. Korisnicima se pod jednakim uslovima pružaju relevantni i visokokvalitetni statistički podaci i usluge, a opterećenje davalaca podataka je na razumnom nivou i proporcionalno je potrebama korisnika.

Svrha djelovanja statističkog sistema u Federaciji BiH je prikupljanje, obrada, prezentovanje i arhiviranje statističkih podataka na području Federacije BiH, kako bi se na osnovu istih omogućio što realniji prikaz društvenog stanja.

2.3. Vrijednosti

Vrijednosti statistike Federacije BiH i principi kojima se rukovodi Federalni zavod za statistiku su stručna neovisnost, objektivnost, korisnička orijentacija, predanost kvalitetu, statistička povjerljivost, timski rad i kontinuirano usavršavanje zaposlenih.

Međusobno povjerenje svih učesnika u ovom procesu (davalaca podataka, proizvođača statistike i korisnika podataka) je izuzetno važno i neophodno.

Neovisnost statističkih institucija i struke od bilo kakvih vanjskih uticaja je garancija očuvanja povjerenja u statistički sistem.

Posvećenost kvalitetu, poštivanje znanja i iskustva, timski rad i dostupnost korisnicima su vrijednosti koje utiču bitno na zadovoljstvo korisnika i zaposlenih.

Stručna neovisnost se mora jačati kontinuiranim usavršavanjem zaposlenih.

2.4. Glavni faktori podrške za realizaciju statističke aktivnosti Federacije Bosne i Hercegovine

Za postizanje uspješne realizacije statističke aktivnosti potrebno je obezbjediti:

- visoko osposobljene, dobro organizirane i motivirane zaposlenike
- pripremiti provođenje statističkih istraživanja u skladu sa zakonskim propisima i dobrom praksom
- blagovremeno donijeti metodologije, razvijene na odgovarajućem nivou
- blagovremeno usvojiti klasifikacije i standarde kvaliteta
- potrebne registre
- dobru saradnju sa davaocima podataka
- administrativne izvore podataka
- dobru komunikaciju sa korisnicima podataka
- dobru saradnju sa ovlaštenim proizvođačima podataka na nivou Federacije BiH
- finansijske resurse.

3. Prioritetni zadaci

Prioritetni zadaci statistike Federacije Bosne i Hercegovine u narednom periodu su:

- Harmonizacija zakonskog okvira
- Stvaranje boljeg institucionalnog okvira
- Unapređenje saradnje sa davaocima i korisnicima podataka i jačanje povjerenja u statistiku Federacije BiH
- Upravljanje kvalitetom, mjerenje i implementacija standarda kvaliteta

3.1 Harmonizacija zakonskog okvira

Temeljni cilj ove aktivnosti je harmonizacija statističke legislative u Bosne i Hercegovine sa EU legislativom.

U okviru statističkih aktivnosti Zavod kontinuirano radi na harmonizaciji metodologija, nomenklatura, klasifikacija i šifarnika sa međunarodnim standardima i regulativama. To podrazumjeva i standardne definicije, pojmove, kao i standardne procedure za izračunavanje statističkih indikatora. Usvajanjem statističke prakse država EU postiže se terminološko usaglašavanje i metodološko ujednačavanje, jedinstvo korišćenja standardnih klasifikacija, kao i postupaka za dobivanje složenijih statističkih indikatora čime se postiže uporedivost podataka statistike Federacije BiH i Bosne i Hercegovine sa podacima zemalja EU. Time su postignuti uslovi za relevantnost statističkih podataka i sa stanovišta pravnih propisa i metodoloških pravila i preporuka EU. U toku implementacije Programa očekuju se izmjene u zakonskoj regulativi kojim se reguliše rad statističkih institucija na nivou Bosni i Hercegovini a time i na nivou Federacije Bosne i Hercegovine.

3.1. Stvaranje boljeg institucionalnog okvira

Kodeks europske statistike zahtjeva da se ispune institucionalne i organizacione pretpostavke, za izvršavanje složenih zadataka koje ostvaruju statističke institucije, što podrazumjeva postojanje adekvatnih resursa, posebno kada su u pitanju kadrovi, financijska sredstva i odgovarajuća IT infrastruktura. I pored uloženi napora, u Zavodu nijedan od ova tri ključna resursa nije adekvatno zadovoljen. Kontinuirana je potreba za edukacijom državnih službenika. Stručna edukacija statističara vrši se kroz obuke u vidu seminara, radionica, studijskih posjeta i razmjennom iskustava sa statističkim institucijama u regionu, u okviru međunarodnih projekata, koji se implementiraju u statističkim institucijama. Opća obuka državnih službenika vrši se kroz razne vidove edukacija, putem Agencije za državnu službu Federaciji BiH.

3.3. Unapređenje saradnje sa davaocima i korisnicima podataka i jačanje povjerenja u statistiku Federacije BiH

U provođenju Programa Zavod će kontinuirano raditi na unapređenju saradnje sa davaocima i korisnicima podataka u cilju jačanja povjerenja i prepoznatljivosti statistike. Za postizanje povjerenja u službenu statistiku Federacije Bosne i Hercegovine, jedan od ključnih elemenata je osiguranje adekvatne zaštite informacija. Da bi postigli "jačanje prepoznatljivosti statistike" Zavod nastoji da na web stranici obezbjedi pravovremenu dostupnost statističkih podataka korisnicima. U svrhu promoviranja šire upotrebe statističkih podataka među korisnicima Zavod će poduzeti aktivnosti koje će doprinijeti da svi podaci budu pristupačniji i korisniji široj javnosti. Mnogi korisnici nemaju dovoljno iskustva u pristupu i korišćenju statističkih podataka, koji su im neophodni za donošenje važnih poslovnih i drugih odluka. Zavod će nastojati da korištenjem raznih medija i modernih tehnologija unaprijedi suradnju prema korisnicima. Kalendar publiciranja je dostupan javnosti na web stranici Zavoda. Pri svemu tome, bitno je voditi računa o poštivanju jednog od osnovnih statističkih principa, principa povjerljivosti i zaštite podataka, čime Zavod i dalje gradi povjerenje kada su u pitanju davaoci podataka. Rezultati zvanične statistike moraju biti dostupni istovremeno svim korisnicima pod jednakim uslovima.

3.4. Upravljanje kvalitetom, mjerenje i implementacija standarda kvaliteta

Dokumentom „Smjernice za upravljanje kvalitetom statističkog proizvodnog procesa u statističkom sistemu Federacije BiH“, kojim se uvode standardne metode mjerenja kvaliteta podataka u svim fazama prikupljanja i obrade podataka, stvorena je osnova za izradu „Izvještaja o kvalitetu“ po pojedinačnim statističkim istraživanjima“ koji će se implementirati u narednom periodu.

3.5. Unapređenje povjerljivosti i zaštite statističkih podataka

Proces zaštite povjerljivih i individualnih podataka prikupljenih statističkim aktivnostima je kontinuiran proces. Buduće aktivnosti će biti usmjerene na usvajanje pravila koja se odnose na zaštitu povjerljivih podataka u svim fazama proizvodnje statističkih podataka, obuku i upoznavanje zaposlenih sa fizičkim, tehničkim i

organizacijskim mjerama s kojima se osiguravaju prostori i računarska oprema, osiguranje zaštite pri posredovanju i prenosu podataka.

3.6. Međunarodna saradnja – Pregled projekata koji se implementiraju i planiranih projekata u okviru međunarodne saradnje u periodu 2013 - 2016

3.6.1 Međunarodna saradnja

Međunarodna saradnja u oblasti statistike u našoj zemlji se odvija preko Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine.

Federalni zavod za statistiku i ostali proizvođači statistike u Federaciji BiH su involvirani u ovu saradnju i aktivni su sudionici u ovom procesu. Poseban naglasak je na saradnji s Europskom unijom, u okvirima procesa europskih integracija, te na saradnji s međunarodnim organizacijama: UN-om, Svjetskom bankom, Međunarodnim monetarnim fondom i Svjetskom zdravstvenom organizacijom. Svrha saradnje s međunarodnim organizacijama, odnosno bilateralne saradnje s pojedinim zemljama, jeste realizacija međunarodnih obaveza naše zemlje, ali i komplementarno podupiranje razvoja statističkog sistema Bosne i Hercegovine, koji takvom harmonizacijom osigurava međunarodnu uporedivost i razmjenu statističkih podataka.

3.6.2. Pregled projekata

3.6.2.1. Projekti u implementaciji – nacionalni

- Projekat IPA 2008 EUPHC – faza II, obezbjeđuje tehničku pomoć pripreme Popisa stanovništva i domaćinstava u Bosni i Hercegovini (organizacija i metodologija Popisa, pokrivenost i kontrola kvaliteta podataka, pitanja vezana za kartografiju, medijsku kampanju za upoznavanje javnosti, diseminaciju i IT). Projekat se implementira u trajanju od 15 mjeseci (april 2012 – juli 2013), a sredstva obezbjeđuje EU.
- Projekat IPA 2008 Twinnig projekat – obuhvata tri komponente: poslovne statistike, proširenu anketu o potrošnji domaćinstava i komponentu institucionalni kapaciteti. Poslovne statistike obuhvataju podkomponente koje se odnose na razvijanje statističkog poslovnog registra, strukturno-poslovnih statistika te kratkoročnih statistika, dok se unutar komponente institucionalni kapaciteti razvijaju tri oblasti: dugoročna strategija, razvoj metapodataka i klasifikacionog sistema, te strategija diseminacije. Projekat se implementira u dvogodišnjem trajanju od oktobra 2011. godine, a sredstva obezbjeđuje EU.
- IPA 2009 projekat podrazumjeva nabavku IT opreme za Popis. Projekat se implementira u 2012. i 2013. godini, sredstva obezbjeđuje EU.
- U okviru IPA 2009 projekta obezbjeđuje se jačanje BiH kapaciteta i razvoj ljudskih resursa koji se implementira u Ministarstvu civilnih poslova, dok

komponenta II – obrazovanje, uključuje i osoblje statističkih institucija. Implementacija projekta započela je u septembru 2011. godine, sa planiranom dvogodišnjom realizacijom.

- Statistika Švedske nastavlja sa podrškom razvoju statistike u Bosni i Hercegovini za sve tri statističke institucije kroz treću fazu SIDA/SCB projekata: „Partnersvo za statistiku Bosne i Hercegovine“. Nova faza projekata obuhvaća oblasti statistike rada, statistike životne sredine, statističke metodologije te izgradnju opštih kapaciteta. Projekat se realizuje u periodu februar 2012 - januar 2015. godine.

- U toku je implementacija projekta „Jačanje javnih institucija u Bosni i Hercegovini“ koji se odnosi na nekoliko odabranih institucija u Bosni i Hercegovini uključujući i statistiku. Projekat se provodi u saradnji sa Uredom koordinatora za reformu javne uprave pri Vijeću ministara Bosne i Hercegovine (PARCO), i njemačkog društva za međunarodnu saradnju (GIZ), koje preko Vlade Njemačke obezbjeđuju sredstva. Aktivnosti koje se odnose na statistiku obuhvaćaju oblast nacionalnih računa, statistiku industrije, statistiku cijena, saradnju sa Centralnom bankom Bosne i Hercegovine, kao i određene ad hoc aktivnosti. Prva faza projekta implementira se u periodu: 2011-2013, a očekuje se i nastavak za naredne tri godine.

- IPA 2009 projekat: „Jačanje kapaciteta za kompilaciju računovodstvenih podataka u okviru vladinog sektora i statistike javnih financija“ (PFM-STAR). Projekat se implementira u trajanju od dvije godine, a finansira ga EU. U projektu uz primarne korisničke institucije (državna i entitetska ministarstva financija, Direkcija za financiranje Brčko Distrikta, Centralna Banka Bosne i Hercegovine i OMA-Odjeljenje za makroekonomsku analizu Upravnog odbora Uprave za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine) su uključene sve tri statističke institucije u Bosni i Hercegovini.

3.6.2.2 Projekti u implementaciji – regionalni

- U okviru regionalne pomoći kroz saradnju sa Međunarodnim monetarnim fondom (IMF) obezbjeđuje se ekspertska pomoć za razvoj nacionalnih računa. Projekat se realizuje u periodu 2012-2015. godine.

- IPA 2011 projekat uključuje sljedeće oblasti: statistiku nacionalnih računa, statistiku cijena, statistiku spoljne trgovine, poljoprivrednu statistiku, statistiku zaštite životne sredine, strukturno-poslovne statistike, statistiku poslovnih registara te HBS. Implementira se u dvogodišnjem trajanju (2012-2014), a sredstva obezbjeđuje EU.

- Projekat Statistike Švedske obuhvata: statistiku polova, statističke metodologije, anketu o korišćenju vremena, energetska statistiku, prikupljanje podataka, meta - podatke, statistiku životne sredine itd. Projekat se implementira u period 2008 - 2012. i 2012 - 2015. godina.

3.6.2.3 Planirani projekti – nacionalni

- IPA 2012 projekat obuhvata sljedeće statističke oblasti: nacionalne račune, poslovne statistike, europski sistem integrisane statistike socijalne zaštite (ESSPROS), te u okviru tehničke pomoći podršku priprema za Popis poljoprivrede. Implementacija projekta planirana je u dvogodišnjem trajanju: 2014 - 2016. Projekat će finansijski podržati EU.

3.6.2.4 Planirani projekti - regionalni

- IPA 2012 projekat obuhvata neke od sljedećih statističkih oblasti: makro-ekonomske statistike, statistiku spoljne trgovine, statistiku rada, statistiku obrazovanja, statistiku kriminaliteta, zdravstvenu statistiku, statistiku socijalne zaštite, poljoprivredna statistika, poslovne statistike, statistika inovacija i razvoja. Projekat bi trebao da bude implementiran u periodu 2013 - 2015. godina, a sredstva obezbjeđuje EU.

4. Osnovni ciljevi statistike Federacije Bosne i Hercegovine u periodu 2013 – 2016.

Zavod, kao i ostali ovlašteni proizvođači statistike u Federaciji BiH, za period 2013 - 2016 postavljaju sljedeće osnovne ciljeve:

- Osigurati dinamičan razvoj statistike Federacije BiH, kao sastavnog dijela statistike Bosne i Hercegovine, putem usmjeravanja razvoja u pravcu harmoniziranja statističke legislative, metodologija, standarda, klasifikacija i statističke prakse sa međunarodnim standardima - CILJ 1
- Jačanje povjerenje svih zainteresiranih strana i jačanje prepoznatljivost statistike Federacije Bosne i Hercegovine - CILJ 2
- Promoviranje šire upotrebe statističkih podataka među korisnicima - CILJ 3
- Proizvodnja kvalitetne i korisniku „user-friendly“ statistike - CILJ 4
- Povećanje povjerenja i poboljšanje saradnje sa davaocima statističkih podataka, te racionalizacija prikupljanja statistike, osobito kroz korištenje administrativnih izvora - CILJ 5

CILJ 1: Osigurati dinamičan razvoj statistike Federacije BiH, kao sastavnog dijela statistike Bosne i Hercegovine, putem usmjeravanja razvoja u pravcu harmoniziranja statističke legislative, metodologija, standarda, klasifikacija i statističke prakse sa međunarodnim standardima

Statistički standardi podrazumijevaju: standardne definicije (pojmove, klasifikacije i nomenklature), standardne metodologije i procedure za izračun statističkih indikatora. Korišćenjem standardnih definicija i klasifikacija, kao i postupaka za dobivanje složenijih statističkih pokazatelja, uspostavlja se temelj za potpunu uporedivost podataka statistike Bosne i Hercegovine sa podacima zemalja EU te temelj za njihovu relevantnost i validnost sa stanovišta pravnih propisa i

metodoloških pravila i preporuka EU. Na ovaj način lakše će se ispuniti zahtjevi koje pred zvaničnu statistiku naše zemlje postavlja proces pridruživanja EU. U ovom procesu neophodno je korišćenje pozitivne prakse zvanične statistike zemalja EU.

Ključni zadaci za postizanje ovog osnovnog cilja su:

1. Rad na poboljšanju postojeće zakonske legislative

Federalni zavod za statistiku će u narednom srednjoročnom periodu raditi na izmjeni u postojećem Zakonu o statistici Federacije BiH a nakon što se usvoji Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o statistici Bosne i Hercegovine. Izmjene zakonske regulative u Bosni i Hercegovini su preporučene i u dokumentu „Prilagođena opća procjena državnog statističkog sistema Bosne i Hercegovine“. Izmjenama Zakona treba omogućiti uticaj ovlaštenih proizvođača zvanične statistike na kreiranje zakonskih i podzakonskih akata u cilju omogućavanja lakše proizvodnje indikatora potrebnih za obezbjeđivanje pouzdanih statističkih podataka.

2. Rad na harmonizaciji statistike Federacije BiH s međunarodnom legislativom, standardima i praksom

- korišćenje dobrih praksi, metodologija, IT rješenja međusobnom saradnjom u bosanskohercegovačkom, evropskom i međunarodnom okruženju
- uspostava kontinuirane razmjene znanja i primjena naučenih lekcija i iskustava i najboljih praksi u Evropskom statističkom sistemu i širem međunarodnom okruženju, kao i razmjena takvih znanja, lekcija i iskustava između statističkih institucija u Bosni i Hercegovini
- korišćenje jedinstvenih naziva i definicija za statističke populacije, statističke jedinice, koncepte, varijable i klasifikacije korištene u statističkim programima, odnosno terminološko usuglašavanje i metodološko ujednačavanje definicija i pojmova kako unutar statističkog sistema tako i sa preporučenim definicijama i konceptima
- osigurati da statističke informacije koje se proizvode osiguravaju da razne baze podataka mogu biti analizirane skupa i u kombinaciji sa informacijama iz ostalih izvora
- pored razvoja metodologije i usvajanja novih standarda, potrebno je dalje razvijati statističke registre kao okvir za izbor izvještajnih statističkih jedinica,
- šira primjena metoda uzorka
- veći oslonac na administrativne izvore podataka kroz razvoj postojećih i uspostavu novih.

CILJ 2: Jačanje povjerenje svih zainteresiranih strana i jačanje prepoznatljivosti statistike Federacije Bosne i Hercegovine

U održavanju povjerenja zainteresiranih strana u statistiku, jedan od ključnih elemenata je osiguranje adekvatne zaštite informacija.

Ključni zadaci za postizanje ovog osnovnog cilja su:

1. Saradnja sa davaocima podataka:

- podizanje svijesti izvještajnih jedinica, da će zvanična statistika pri „rukovanju“ s podacima dosljedno poštivati aspekt zaštite informacija,
- uspostava brzog i učinkovitog komuniciranja sa izvještajnim jedinicama i vlasnicima administrativnih izvora podataka
- unaprijediti način prikupljanja podataka

- poboljšati uputstva i pojašnjenja za dostavljanje podataka od strane davaoca podataka.
2. Poboljšanje i dalji razvoj metoda zaštite i upravljanja podacima:
- poštivanje osnovnih načela opće i informacijske zaštite, izrada i uvođenje odgovarajućih pripadajućih pravila u sve statističke procese u cilju zaštite povjerljivosti statističkih podataka
  - razvoj svijesti i kulture zaposlenih u postupku i provođenju opće i informacijske zaštite statističkih podataka i informacija
  - praćenje razvoja standarda u oblasti informacijske zaštite i implementiranje istih u sve statističke procese
  - usvajanje pravila koja će podržati načine i metode korišćenja statističkih podataka za naučnoistraživačke i analitičke potrebe.
3. Jačanje stručne neovisnosti i prepoznatljivosti statistike Federacije BiH:
- poštivanje pravnih regulativa kojima je regulisan neovisan rad statistike Federacije BiH
  - jačanje svijesti o značaju načela Kodeksa prakse europske statistike
  - informiranje javnosti o korištenim statističkim metodama za proizvodnju statističkih podataka
  - javno demantovanje pogrešne interpretacije statističkih rezultata
  - povećanje prepoznatljivosti statistike Federacije BiH, uspostavom jedne ulazne tačke do statističkih podataka preko internet stranica svih nadležnih statističkih institucija i ovlaštenih proizvođača statistike.

CILJ 3: Promovirati širu upotrebu statističkih podataka među korisnicima

Statistika Federacije BiH ima za cilj obezbjeđivanje dostupnosti svim statističkim podacima, od strane korisnika.

Ključni zadaci za postizanje ovog osnovnog cilja su:

1. Zadovoljavanje potreba korisnika putem poboljšanja saradnje i komunikacije s korisnicima:
  - jednostavniji pristup podacima i informacijama, putem kontinuiranog ažuriranja web stranice i drugih oblika diseminacije
  - redovno i standardizirano izvještavanje o kvalitetu statističkih istraživanja, s naglaskom na pouzdanost, tačnost i pravovremenost
  - uspostava ravnoteže između roka objavljivanja statističkih rezultata i kvaliteta
  - razvoj diseminacionih baza podataka i načina pristupa istraživača do mikro-podataka
  - unaprijeđenje procesa proizvodnje statističkih podataka i usluga na temelju analiza provedenih anketa o zadovoljstvu korisnika
  - modernizacija načina diseminacije statističkih podataka, korištenjem naprednih alata kako bi se proširila upotreba statističkih podataka od strane korisnika.

2. Promoviranje korištenja statističkih podataka:

- promoviranje statističkih podataka putem organiziranja novinarskih i tematsko-stručnih konferencija
- aktivno sudjelovanje i predstavljanje statistike na raznim događajima
- poboljšati statističku pismenost korisnika različiti profila kroz stručne komentare proizvedenih statističkih podataka.

3. Razvoj statističkih oblasti na temelju saradnje u unutarnjem i u međunarodnom okruženju:

- temeljito i organizirano praćenje promjena u nacionalnom zakonodavstvu te davanje savjeta i komentara relevantnih za pripremu i diseminaciju statističkih podataka, uključujući osiguravanje relevantnih administrativnih izvora podataka
- aktivno sudjelovanje (ako je moguće) na raznim radnim, ekspertnim i direktorskim radionicama, grupama i eventualno odborima Eurostata
- aktivno sudjelovanje na radnim grupama i sastancima drugih međunarodnih organizacija (npr. u saradnji sa OECD, Ekonomskom komisijom Ujedinjenih naroda za Evropu, u Statističkoj komisiji Ujedinjenih naroda).

4. Razvoj statističkih oblasti u saradnji sa naučnoistraživačkim institucijama:

- uključivanje statistike, skupa sa naučnoistraživačkim institucijama, u projekte koji doprinose razvoju statističkih metodologija u sklopu raspisanih tema istraživačkih programa EU i istraživačkih projekata u našoj zemlji
- poticanje istraživača, naučnoistraživačkih i obrazovnih institucija da koriste mikro-podatke za pripremu raznih analiza
- analiza istraživanja i prijenos znanja iz akademsko istraživačkog okruženja u buduće korišćenje istog u statističkom procesu
- sistematična provjera planiranih i već korišćenih statističkih metodologija.

CILJ 4: Proizvoditi kvalitetne i korisniku „user-friendly“ statistike

Zavod će i u narednom periodu raditi na primjeni i punoj implementaciji Kodeksa ponašanja europske statistike (European statistics Code of Practice), i ako je dobar dio preporuka već ugrađen u postojeću legislativu. Statistički procesi će biti organizirani u skladu s načelima kvaliteta koji uključuju: relevantnost, preciznost i pouzdanost, pravovremenost i tačnost objave, dostupnost i jasnost, skladnost i uporedivost, procjenu potreba i percepcije korisnika, troškovi i opterećenje izvještajnih jedinica i povjerljivost, transparentnost i zaštitu.

Ključni zadaci za postizanje ovog osnovnog cilja su:

- poboljšanje koordinacije unutar statističkog sistema u Bosni i Hercegovini
- stalna briga za usklađenost sa načelima Kodeksa prakse europske statistike u svim područjima: institucionalno okruženje, statistički procesi i statistički rezultati
- upoznavanje korisnika i davalaca podataka sa obavezama o poštivanju načela Kodeksa prakse europske statistike

- implementacija odgovarajućih statističkih postupaka za praćenje kvaliteta u postupku provođenja statističkog istraživanja u skladu sa Smjernicama standarda kvaliteta
- izrada stručnih Izvještaja o kvalitetu za provedena statistička istraživanja
- poboljšanje usklađenosti između različitih statističkih područja.

CILJ 5: Povećanje povjerenja i poboljšanje saradnje sa davaocima statističkih podataka, te racionalizacija prikupljanja statistike, osobito kroz korištenje administrativnih izvora

Prema desetom načelu Kodeksa prakse europske statistike, svi resursi moraju biti efikasno upotrebljeni. Razvoj društva i ekonomije zahtijeva nove zadatke od statistike čiji su resursi sve ograničeniji (tehnički, ljudski i finansijski).

Za kvalitetne, pouzdane i blagovremene statističke proizvode i usluge potrebni su kvalitetni izvori podataka a pri tome statističke institucije trebaju voditi računa o razumnom opterećenju davalaca podataka. Smanjenje opterećenosti izvještajnih jedinica utiče na poboljšanje stope odziva izvještajnih jedinica u statističkim istraživanjima.

Ključni zadaci za postizanje ovog osnovnog cilja su:

1. Određivanje prioriteta u provođenju statističkih istraživanja i osiguranje odgovarajućih finansijskih resursa:
  - uspostaviti kriterije za određivanje prioriteta u provođenju istraživanja uzimajući u obzir finansijske mogućnosti provedbe
  - provođenje postupaka za smanjivanje opterećenja izvještajnih jedinica (npr. smanjenje obima i učestalosti provođenja istraživanja, integracija istraživanja, itd.)
  - stalna kontrola efikasnosti finansijskih, kadrovskih i tehničkih resursa.
2. Optimizacija procesa i ostvarivanje efikasne informacijske podrške:
  - optimizacija organizacije prikupljanja podataka od izvještajnih jedinica i od vlasnika administrativnih izvora
  - razvijanje novih i efikasnijih načina prikupljanja podataka korišćenjem savremenih elektronskih instrumenata komunikacije (elektronski upitnici i dostava podataka putem interneta, korišćenje računara prilikom anketiranja domaćinstava...)
  - korišćenje statističkog poslovnog registra kao jedinstvenog okvira za izradu uzorka za potrebe poslovne statistike, optimizacija postupaka izbora jedinica posmatranja uvođenjem koordiniranog uzorkovanja (posljedično smanjenje opterećenja izvještajnih jedinica)
  - standardizacija procesa statističkog uređivanja podataka
  - osiguranje učinkovite informacijske podrške te modernizacija IT infrastrukture i tehnologije.
3. Korišćenje administrativnih izvora podataka:
  - aktivnija uloga statističkih institucija u pronalaženju odgovarajućih administrativnih izvora podataka, u cilju smanjenja opterećenja davalaca podataka i opće racionalizacije troškova

- stalna saradnja statističkih institucija sa administrativnim izvorima s ciljem osiguravanja njihovog kvaliteta i stabilnosti kao oslonca statistike u obezbjeđivanju podataka.
4. Optimizacija unutarnje organizacijske strukture i upravljanje kadrovskim resursima:
- prilagođavanje unutarnje organizacijske strukture Zavoda, promjenama u svrhu optimizacije procesa i zadataka
  - poboljšanje obrazovne strukture zaposlenih i njihov stručni razvoj,
  - implementacija mjerenja opterećenosti zaposlenika, te na temelju toga, povećanje njihove efikasnosti.

5. Prioritetne aktivnosti po statističkim područjima¹

Ovo poglavlje sadrži najvažnije aktivnosti prema statističkim područjima. Aktivnosti su prezentirane s fokusom na korisnika, tj u smislu zahtjeva i potreba korisnika statističkih podataka.

1 Demografske i socijalne statistike

Pregled prioriternih aktivnosti prema pojedinim statističkim područjima:

1.01 Stanovništvo

1. Priprema i provođenje Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova
2. Vitalna statistika
3. Statistika unutrašnjih migracija
4. Uspostavljanje statistike međunarodnih migracija
5. Izrada projekcija stanovništva

1.02 Tržište rada

1. Prelazak sa godišnjeg na kontinuirano provođenje Ankete o radnoj snazi
2. Izračunavanje Indeksa Troškova Rada

1.03 Obrazovanje

1. Rad na metodološkim izmjenama i korekciji obrazaca za statistike obrazovanja
2. Izrada klasifikacije obrazovanja - ISCED 2011 i njena primjena
3. Izrada klasifikacije polja obrazovanja za srednje i visoko obrazovanje

---

¹ Statističke aktivnosti obuhvaćene SPFBİH 2013-2016 raspoređene su u poglavlja (domene), područja i module, te predstavljaju grubu distribuciju statističkog sadržaja, koji uzimajući u obzir nacionalne posebnosti slijedi sadržaj *Statistical requirements compendium* koji generalno slijedi program rada EK i Odluku (ES) Evropskog parlamenta i Vijeća o *Višegodišnjem programu evropskog statističkog ureda 2008–2012*.

1.04 Kultura

1. Izrada metodologije statistike kulture
2. Redizajniranje postojećih i izrada novih obrazaca za statistiku kulture.

1.05 Zdravstvo i zaštita

1. Implementacija Sistema zdravstvenih računa (System of Health Accounts - SHA).

1.06 Raspodjela dohotka i životni uvjeti

1. Provođenje Ankete o potrošnji domaćinstava - APD
2. Izrada metodologije za implementaciju EU-SILC ankete

1.07 Socijalna zaštita

Implementacija Evropskog sistema integrisane socijalne zaštite (ESSPROS):

1. Identifikovanje i klasifikacija glavnih šema
2. Izrada upitnika za prikupljanje podataka
3. Priprema priručnika i uputstva za provođenje istraživanja

1.10 Statistika kriminaliteta

1. Uspostavljanje saradnje sa institucijama koje su nadležne za vođenje administrativnih izvora i baza podataka
2. Izrada Metodologije za statistiku kriminaliteta
3. Redizajniranje postojećih i uvođenje novih obrazaca statistike pravosuđa u skladu sa Metodologijom

1.01 Stanovništvo

Statistika stanovništva obuhvaća podatke popisa stanovništva, statistike vitalnih događaja (rođenih, umrlih, sklopljenih i razvedenih brakova), procjene stanovništva, projekcije stanovništva i statistiku migracija. Ove statistike obezbjeđuju informacije o broju i promjenama stanovništva. Vitalna statistika redovno obezbjeđuje podatke o vitalnim događajima. Statistika migracija treba da obezbijedi broj migranata prema demografskim i drugim obilježjima, a projekcije stanovništva da daju broj stanovnika po petogodišnjim starosnim grupama i spolu u više varijanti (niska, srednja, visoka, varijanta konstantnog fertiliteta i konstantnog mortaliteta) između dva popisa stanovništva.

U narednom periodu poseban naglasak će biti na sljedećim aktivnostima:

1. *Priprema i provođenje Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova*

Pripremna faza: Revizija nacrtu popisnih obrazaca, metodologije, unosa i obrade podataka te cjelokupne organizacije Probno popisa za glavni Popis.

Priprema organizacije provođenja popisa, određivanje broja popisnih komisija, kontrola rada općinskih popisnih komisija, izrada uputstva za organizovanje i

provođenje popisa s rokovima izvršavanja zadataka, imenovanje entitetskih instruktora, provođenje obuka neposrednih učesnika u popisu.

Provođenje popisa: Provođenje glavnog Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova

Koordinacija rada entitetskih instruktora, kontrola rada kantonalnih i općinskih komisija tokom pripreme i dostavljanja preliminarnih rezultata za popisne krugove

Obrada podataka: učestvovanje u izradi jedinstvenih kriterijuma i programa logičke kontrole za otkrivanje i ispravljanje grešaka u popisnoj građi, učestvovanje u unosu, obradi i kontroli podataka prikupljenih popisom, priprema sadržaja obradnih tabela po jedinstvenom programu obrade.

Kontrolni popis: Učešće u izradi metodologije za kontrolu obuhvata i kvaliteta podataka prikupljenih popisom kao i učešće u provođenju kontrolnog popisa (postpopisna anketa).

Diseminacija popisnih rezultata.

2. *Vitalna statistika*

Redovna obrada podataka za rođene, umrle, zaključene i razvedene brakove, prema demografskim, etničkim, obrazovnim, ekonomskim i drugim obilježjima. Povećanje obima analitičkih demografskih pokazatelja, posebno nakon dobijanja popisnih podataka, izrada stopa nataliteta, mortaliteta, nupcijaliteta i divorcijaliteta.

Zakonom o matičnim knjigama (Službene novine Federacije BiH broj 37/12) regulisano je uspostavljanje matičnog registra kao elektronske baze podataka o licima upisanim u matične knjige koji se vodi u općini, odnosno gradu u koji su uvezani svi matični uredi sa područja općine grada, a svi ovi registri elektronski su uvezani u Jedinstveni centralni registar koji se nalazi u Federalnom ministarstvu unutrašnjih poslova i obuhvata sve podatke sa teritorije Federacije BiH. Federalni zavod za statistiku na osnovu člana 68. navedenog Zakona planira koristiti ovaj registar kao administrativnu bazu podataka za provođenje istraživanja vitalne statistike.

3. *Statistika unutrašnjih migracija*

Redovna obrada statistike unutrašnjih migracija za nivo Bosne i Hercegovine i njeno unaprijeđenje kroz objavljivanje novih pokazatelja (npr. statistika migracija između gradskih i ostalih naselja itd.)

4. *Učešće u uspostavljanju statistike međunarodnih migracija*

Učešće u uspostavljanju sistema podataka statistike međunarodnih migracija prema usvojenoj Metodologiji prikupljanja, usklađivanja, razmjene i diseminacije migracionih statističkih podataka u Bosni i Hercegovini. Izradom Metodologije prikupljanja, usklađivanja, razmjene i diseminacije migracionih statističkih podataka u Bosni i Hercegovini definisani su izvori podataka za praćenje međunarodnih migracija. Glavni izvor podataka za međunarodnu migraciju predstavlja Informacioni sistem za migracije (ISM), centralna baza u vlasništvu Ministarstva sigurnosti BiH.

5. Izrada projekcija stanovništva

Provođenjem Popisa stanovništva formiraće se osnova za izradu projekcije kretanja stanovništva Federacije BiH. Izrada analize dosadašnjih trendova u kretanju fertiliteta, mortaliteta, migracijama, postavljanje hipoteza o budućim kretanjima fertiliteta, mortaliteta i očekivanog salda migracija te izrada projekcija broja stanovnika i starosno - polne strukture.

1.02 Tržište rada

Statistika tržišta rada prikuplja, obrađuje i diseminira podatke o tržištu radne snage, radno sposobnom stanovništvu, zaposlenim i nezaposlenim osobama, isplaćenim bruto i neto plaćama, indeksu troškova rada.

U narednom periodu poseban naglasak će biti na sljedećim aktivnostima:

1. *Prelazak sa godišnjeg na kontinuirano provođenje Ankete o radnoj snazi*

Od 2006. godine provodi se Anketa o radnoj snazi kao godišnje istraživanje u Federaciji Bosne i Hercegovine. Zbog potrebe pune harmonizacije istraživanja sa EU standardima i preporukama, potrebno je izvršiti prelazak sa godišnjeg na kontinuirano provođenje Ankete radne snage za svaku sedmicu, sa kvartalnom izradom rezultata.

Kontinuirano provođenje Ankete o radnoj snazi može se vršiti nakon provođenja Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova u Bosni i Hercegovini 2013. godine, kojim će se obezbjediti adekvatan okvir za uzorak.

2. *Izračunavanje Indeksa troškova rada*

Za izračunavanje indeksa troškova rada potrebno je unaprijediti metodologiju i prevazići postojeće tehničke probleme vezane za početak implementacije.

1.03 Obrazovanje

Statistika obrazovanja prikuplja, obrađuje i diseminira podatke za predškolsko, osnovno, srednje i visoko obrazovanje u skladu sa međunarodnim standardima i preporukama.

U narednom periodu poseban naglasak će biti na sljedećim aktivnostima:

1. *Rad na metodološkim izmjenama i korekciji obrazaca za statistiku obrazovanja*

Unaprijediti metodološki model statistike obrazovanja u Federaciji BiH zasnovan na ISCED-u 2011 i usklađen sa UOE metodologijom i ostalim standardima Eurostata u ovoj oblasti.

Uvesti će se nove varijable u statistici obrazovanja i dopuniti definicije statističkih jedinica i njihovih karakteristika. Izraditi nove statističke obrasce i odgovarajuće metodološko uputstvo za njihovo popunjavanje.

2. *Izrada klasifikacije obrazovanja - ISCED 2011 i njena primjena*

Izrada i implementacija ISCED 2011 paralelno sa EU procesom implementacije, slijedeći preporuke Eurostat-a.

3. *Izrada klasifikacije polja obrazovanja za srednje i visoko obrazovanje*

Pripremiti novu klasifikaciju polja obrazovanja u visokom obrazovanju i srednjem stručnom obrazovanju u skladu s Eurostat-ovim priručnikom: „Polja obrazovanja i osposobljavanje“ iz 1999. godine i njegovom revizijom iz 2012. godine.

1.04 Kultura

Statistike kulture prikuplja, obrađuje i diseminira podatke u skladu sa međunarodnim standardima i preporukama.

U narednom periodu poseban naglasak će biti na sljedećim aktivnostima:

1. *Izrada metodologije statistike kulture*

Radni materijal „Statistički obrasci sa metodologijom za izvještavanje iz oblasti kulture“ koji je nastao kao dio implementacije MDG-F programa „Kultura za razvoj: Unapređenje interkulturalnog razumjevanja u BiH“ predstavlja osnovu za izradu konačne metodologije statistike kulture.

2. *Redizajniranje postojećih i izrada novih obrazaca za statistiku kulture*

Na osnovu radnog materijala „Statistički obrasci sa metodologijom za izvještavanje iz oblasti kulture“ u kojem su urađeni obrasci za 15 kulturnih domena, u skladu sa evropskim praksama, odnosno preporukama Eurostata i na osnovu postojećih obrazaca u Agenciji za statistiku BiH i entitetskim zavodima za statistiku, izraditi nove verzije obrazaca u skladu sa izrađenom metodologijom.

1.05 Zdravstvo i zaštita

1. *Implementacija Sistema zdravstvenih računa (System of Health Accounts-SHA)*

U narednom periodu provodiće se aktivnosti u saradnji sa relevantnim institucijama za obezbjeđivanje uvjeta za implementaciju SHA 2011 metodologije. Zbog međunarodne uporedivosti podataka u oblasti zdravstva neophodno je uvesti sistem zdravstvenih računa kojim će se obezbjeđiti potrebni podaci u Federaciji BiH.

1.06 Raspodjela dohotka i životni uvjeti

Statistika raspodjele dohotka i životnih uvjeta prikuplja, obrađuje i diseminira podatke o visini i strukturi potrošnje po namjeni, visini i strukturi prihoda po izvorima stjecanja, uslovima stanovanja, društveno-ekonomskim i demografskim karakteristikama domaćinstava, relativnim i apsolutnim pokazateljima siromaštva i nejednakosti raspodjele potrošnje i dohotka, te pokazatelja socijalne isključenosti.

U narednom periodu poseban naglasak će biti na sljedećim aktivnostima:

1. *Provođenje Ankete o potrošnji domaćinstava (APD)*

Nastaviti provođenje Ankete o potrošnji domaćinstva (APD) u višegodišnjoj dinamici. Anketa obezbjeđuje podatke za analizu potrošnje, dohotka i životnog standarda, procjenu pondera za statistiku potrošačkih cijena i dobijanje inputa o ličnoj potrošnji za potrebe nacionalnih računa. Za provođenje Ankete o potrošnji domaćinstva (APD) potrebno je obezbjeđiti finansijska sredstva iz budžeta.

2. *Izrada metodologije za implementaciju EU-SILC ankete*

Anketa o prihodima i životnim uslovima (EU-SILC) je instrument pomoću kojeg se dobijaju uporedivi podaci o prihodima, siromaštvu, socijalnoj isključenosti i uslovima života. Kroz projekte tehničke pomoći potrebno je osigurati ekspertnu pomoć u pripremi EU-SILC metodologije i provesti pilot istraživanje. Paralelno sa ovom aktivnosti, potrebno je metodološki uskladiti provođenje APD-a sa EU-SILC anketom u smislu oslobađanja APD-a od ciljeva koji će se postići EU-SILC anketom. To podrazumijeva i promjenu u metodi analize siromaštva i prelazak sa potrošnog na dohodovni pristup.

1.07 Socijalna zaštita

Statistika socijalne zaštite prikuplja, obrađuje i diseminira podatke o korisnicima, ustanovama, mjerama i oblicima socijalne zaštite u skladu sa zakonomskom regulativom u Federaciji BiH i međunarodnim standardima i preporukama.

U narednom periodu poseban naglasak će biti na sljedećim aktivnostima:

Implementacija Evropskog sistema integrisane socijalne zaštite (ESSPROS)

Kako bi se pratili tokovi i funkcioniranje sistema socijalne zaštite potrebno je da i u Federaciji BiH i Bosni i Hercegovini bude implementiran Evropski sistem integrisane socijalne zaštite (ESSPROS), koji pruža sveobuhvatan i jasan opis socijalne zaštite, kroz pokrivanje socijalnih naknada i njihovo finansiranje. Podaci o primicima i izdacima socijalne zaštite pružaju osnov za izračunavanje seta indikatora koji se mogu koristiti za potrebe drugih srodnih statistika, statistike nacionalnih računa kao i za kreatore socijalne politike, koji kroz ESSPROS mogu mjeriti uticaj uvedenih mjera na ciljane grupe populacije.

Identifikovanje i klasifikacija glavnih šema

Potrebno je identifikovati glavne šeme kao osnovne statističke jedinice, preko kojih se pružaju socijalne naknade. Izvršiti klasifikaciju šema prema kriterijima ESSPROS-a.

1. Izrada upitnika za prikupljanje podataka

Izraditi upitnike za prikupljanje podataka i uvesti istraživanje o socijalnim naknadama u skladu sa ESSPROS metodologijom.

2. Izrada priručnika i uputstva za korisnike

Izrada priručnika i uputstava korisnicima za objedinjavanje i korišćenje ESSPROS-a. Priručnik između ostalog sadrži detaljne definicije i klasifikacije glavnog sistema ESSPROS-a, spisak šema, primjere, kao i metodologiju za dopunske setove statističkih informacija (module).

1.10 Statistika kriminaliteta

- Uspostavljanje saradnje sa institucijama koje su nadležne za vođenje administrativnih izvora i baza podataka o kriminalitetu
- Izrada Metodologije za statistiku kriminaliteta
- Redizajniranje postojećih i uvođenje novih obrazaca statistike pravosuđa u skladu sa Metodologijom.

2 Makroekonomske statistike

Pregled prioritarnih aktivnosti prema pojedinim statističkim područjima:

2.01 Godišnji ekonomski računi

1. Bruto domaći proizvod prema proizvodnom pristupu u tekućim i stalnim cijenama
2. Bruto domaći proizvod prema dohodovnom pristupu
3. Preračun serije podataka o Bruto domaćem proizvodu po proizvodnom i dohodovnom pristupu prema novoj KDBiH 2010
4. Implementacija SNA 2008/ESA 2010 – kontinuirana implementacija prema dinamici razvoja nacionalnih računa u Bosni i Hercegovini
5. Sektorizacija
6. Razvoj godišnjih sektorskih računa
7. Razvoj regionalnih računa – regionalna dodana vrijednost
8. Tabele ponude i upotrebe.

2.02 Kvartalni računi

U narednom periodu aktivnosti će se usmjeriti na uspostavu održivog sistema obračuna Bruto domaćeg proizvoda na kvartalnoj osnovi po proizvodnom pristupu za Federaciju BiH.

2.04 Vladine finansije

1. Statistika vladinih financija – Metodologija

Stvaranje metodoloških prepostavki za kompilaciju statistike vladinih finansija u saradnji sa Centralnom bankom BiH i ministarstvima finansija.

2.06 Cijene

1. Indeks potrošačkih cijena i učešće u razvoju Harmoniziranog indeksa potrošačkih cijena za BiH
2. Indeks cijena proizvođača industrijskih proizvoda

2.07 Robna razmjena s inozemstvom

1. Kontinuirani razvoj i harmonizacija statistike vanjske trgovine
2. Razvoj indeksa uvozno izvoznih cijena

2.01 Godišnji ekonomski računi

U narednom periodu poseban naglasak će biti na sljedećim aktivnostima :

1. Bruto domaći proizvod prema proizvodnom pristupu u tekućim i stalnim cijenama

Obračun Bruto domaćeg proizvoda prema proizvodnom pristupu u tekućim cijenama obuhvaća izradu računa proizvodnje (output, međufazna potrošnja, dodana vrijednost) po djelatnostima KDBiH 2010, kao i aktivnosti na procjeni neobuhvaćenih ekonomskih aktivnosti koje prema SNA93/ESA95 ulaze u granicu proizvodnje. Aktivnosti u narednom periodu će biti usmjerene ka korišćenju administrativnih izvora podataka (baza podataka Godišnjig finansijskih iskaza) za obračun komponenti računa proizvodnje za nefinansijski sektor.

Obračun Bruto domaćeg proizvoda prema proizvodnom pristupu u stalnim cijenama obuhvaća obračun bruto dodane vrijednosti u stalnim cijenama po djelatnostima KDBiH 2010 primjenom metoda deflacije i ekstrapolacije u zavisnosti od raspoloživih indikatora .

2. Bruto domaći proizvod prema dohodovnom pristupu

Obračun Bruto domaćeg proizvoda prema dohodovnom pristupu obuhvaća kompilaciju sredstava zaposlenih, ostalih poreza na proizvodnju, ostalih subvencija na proizvodnju, bruto i neto poslovnog viška i miješanog dohotka kao komponenti bruto dodane vrijednosti. Obračun će se vršiti po djelatnostima KDBiH 2010 u tekućim cijenama, a na osnovu raspoloživih podataka koji se koriste za obračun BDP-a po proizvodnom pristupu i podataka drugih institucija (federalnih i kantonalnih ministarstava). Aktivnosti u narednom periodu će biti usmjerene ka obračunu komponenti BDP-a prema dohodovnom pristupu po institucionalnim sektorima.

3. Preračunavanje serije podataka o Bruto domaćem proizvodu po proizvodnom i dohodovnom pristupu prema novoj KDBiH 2010

Klasifikacija djelatnosti BiH 2010 je stupila na snagu početkom 2011. godine. Neophodno je izvršiti preračunavanje podataka o Bruto domaćem proizvodu po proizvodnom pristupu u tekućim i stalnim cijenama i dohodovnom pristupu u tekućim cijenama za seriju podataka od 2005-2010. godine. Preračun na novu KDBiH 2010 će se vršiti u skladu sa Vremenskim planom implementacije KDBiH 2010 u BiH.

4. Implementacija SNA 2008/ESA 2010 - kontinuirana implementacija prema dinamici razvoja nacionalnih računa BiH

Nastavak kontinuirane implementacije metodologija SNA1993/ESA1995 i njihove nove, ažurirane verzije SNA2008/ESA 2010.

5. Sektorizacija

Aktivnosti će biti usmjerene na poboljšanja u pogledu postojeće delimitacije institucionalnih jedinica u sektore, kao preduslova za razvoj sektorskih računa.

6. Razvoj godišnjih sektorskih računa

Kontinuirane aktivnosti u pogledu razvoja sektorskih računa sa posebnim akcentom na račun proizvodnje i račun stvaranja dohotka po sektorima.

7. Razvoj regionalnih računa – regionalna dodana vrijednost

Stvaranje pretpostavki za proizvodnju regionalnog BDP-a, u skladu sa principima definiranim ESA 2010, a nakon uspostave statističkih regiona (NUTS) u BiH kao preduslova za razvoj regionalnih računa.

8. Tabele ponude i upotrebe (SUT), input output tabele (IOT)

Učešće u uspostavi SUT i IOT okvira na nivou BiH, kao snažnog instrumenta za balansiranje ponude i upotrebe roba i usluga na domaćem tržištu.

2.06 Cijene

U narednom periodu poseban naglasak će biti na sljedećim aktivnostima:

1. Indeks potrošačkih cijena (CPI) u Federaciji BiH i učešće u razvoju Harmoniziranog indeksa potrošačkih cijena za Bosnu i Hercegovinu, u skladu sa europskim regulativama (HICP)

Indeks potrošačkih cijena predstavlja mjeru inflacije i spada u grupu osnovnih makroekonomskih indikatora koji se koriste za usklađivanje različitih isplata (plate, penzije i sl.). Statističke aktivnosti u narednom periodu će se odnositi na: prikupljanje cijena izabranih proizvoda i usluga na pijacama, u trgovinama na malo i ustanovama koje pružaju usluge stanovništvu, a prema utvrđenom vremenskom rasporedu prikupljanja; izračunavanje prosječnih cijena i izradu indeksa potrošačkih cijena prema COICOP klasifikaciji.

Učešće u razvoju harmoniziranog indeksa potrošačkih cijena na nivou BiH koji predstavlja zvaničnu mjeru inflacije u zemlji.

2. Indeks cijena proizvođača industrijskih proizvoda

Indeks cijena proizvođača industrijskih proizvoda je kratkoročni statistički indikator koji mjeri promjenu cijena proizvoda koje industrijska preduzeća u Federaciji BiH proizvode i prodaju na domaćem i ino tržištu.

U narednom periodu aktivnosti će se usmjeriti na izračunavanje i publiciranje indeksa cijena proizvođača industrijskih proizvoda za nivo Federacije na domaćem, inozemnom tržištu, kao i ukupnog indeksa, u skladu sa Klasifikacijom djelatnosti BiH 2010.

Izvršiće se preračun vremenske serije od 2005-2010. godine za indekse cijena proizvođača industrijskih proizvoda koji se proizvode u Federaciji BiH i prodaju na domaćem tržištu prema KDBiH 2010 i Nomenklaturi industrijskih proizvoda 2010.

2.07 Robna razmjena s inozemstvom

U narednom periodu poseban naglasak će biti na sljedećim aktivnostima:

1. Kontinuirani razvoj i harmonizacija statistike vanjske trgovine

Statistika vanjske trgovine, kao neophodan izvor podataka za statistiku platne bilance i statistiku nacionalnih računa mora biti proizvedena sukladno dopunjenim EU zahtjevima i UN preporukama.

Aktivnosti u narednom periodu će se usmjeriti na dalje povećanje stepena uporedivosti i kvaliteta statistike vanjske trgovine Federacije BiH sa principima Statistike međunarodne trgovine robama (ITGS) i preporukama UN-a.

2. Razvoj indeksa uvozno izvoznih cijena

Indeks izvoznih cijena jedne zemlje mjeri stopu promjene cijena roba i usluga koje su rezidenti te zemlje prodali drugoj zemlji, gdje će te robe i usluge biti iskorištene. Indeks uvoznih cijena mjeri stopu promjene cijena roba i usluga koje su rezidenti jedne zemlje kupili od inostranog isporučioaca. Indeks uvozno izvoznih cijena za nivo Federacije BiH planira se proizvoditi sa kvartalnom dinamikom.

3 Poslovne statistike

Pregled prioriternih aktivnosti prema pojedinim statističkim područjima:

3.01 Godišnje poslovne statistike

3.01.01 Strukturne poslovne statistike (SPS)

1. Potpuna implementacija svih EU zahtjeva za strukturne statistike u industriji, građevinarstvu, trgovini i uslužnim djelatnostima, unapređenje metoda rada i kvaliteta
2. Praćenje aktivnosti i strukturnih indikatora za podružnice inozemnih preduzeća
3. Razvoj strukturnih statistika za poslovne usluge i poslovnu demografiju
4. Razvoj strukturnih statistika za djelatnost finansijskih usluga
5. Bolje korišćenje administrativnih podataka za preduzeća i preduzetnike sa ciljem proširenja obuhvata na sektor preduzetnika i smanjenje opterećenja davalaca podataka.

3.01.03 Godišnje istraživanje u industriji - Prodcom i godišnje istraživanje o utrošcima u industriji

1. Unapređenje metodologije za PRODCOM statistike na općem nivou i specifičnim područjima
2. Rad na kontinuiranoj godišnjoj reviziji klasifikacije industrijskih proizvoda prema PRODCOM listi
3. Razvoj godišnjeg istraživanja o utrošku sirovina, materijala i energenata u industriji

3.01.04 Godišnje istraživanje o investicijama u stalna sredstva

1. Preračun vremenske serije od 2007-2010. godine o investicijama u stalna sredstva prema novoj KDBiH 2010

3.02 Kratkoročne poslovne statistike

1. Preračunavanje serije podataka za indekse industrijske proizvodnje na novu klasifikaciju djelatnosti, nomenklaturu industrijskih proizvoda, kao i novi ponderacini sistem i baznu godinu
2. Proizvodnja indeksa industrijske proizvodnje za Federaciju BiH i Bosnu Hercegovinu usaglašenih sa EU regulativama uključujući i dalji razvoj informatičke podrške
3. Razvoj i proizvodnja nedostajućih kratkoročnih indikatora za industriju
4. Uvođenje i provođenje redovnog istraživanja "Mjesečni izvještaj o izdatim odobrenjima za građenje"
5. Razvoj i proizvodnja nedostajućih kratkoročnih indikatora za građevinarstvo – indeks troškova građenja
6. Proizvodnja mjesečnog indeksa prometa trgovine na malo i deflatora prodaje
7. Proizvodnja i razvoj kvartalnih indikatora (promet, broj zaposlenih, odrađeni sati, bruto plaće) u trgovinskim i drugim uslužnim djelatnostima
8. Razvoj indeksa proizvođačkih cijena za različite uslužne djelatnosti (SPPI)

3.03 Energetska statistika

1. Razvoj kratkoročnih pokazatelja statistike energije prema Regulativi 1099/2008/EC o energetske statistici (mjesečni prirodni pokazatelji energenata o proizvodnji, uvozu, izvozu, zalihama i isporuci električne energije, nafte i naftnih derivata, ugljena i prirodnog plina, kao i potrošnja osnovnih sirovina za proizvodnju)
2. Poboljšanje kvaliteta podataka za izradu pojediničnih energetske bilansa za Federaciju BiH i Bosnu i Hercegovinu.
Razvoj novih statističkih istraživanja u cilju izrade kompletnog energetske bilansa u svrhu izvještavanja i popunjavanja međunarodnih upitnika (Joint IEA – Eurostat – UNECE Annual Questionnaires)

3.04 Transport

1. Redizajn postojećeg statističkog istraživanja o cestovnom prijevozu robe u skladu sa Eurostatovom metodologijom, Council Regulation No 1172/98 on statistics on the carriage of goods by road.
2. Obezbeđenje harmonizirane statistike o sigurnosti u saobraćaju dostizanjem ciljeva Regulative 93/704/EC o izradi jedinstvene baze podataka o transportnoj sigurnosti.
3. Dalje unaprijeđenje statistike željezničkog transporta u skladu sa EC No 91/2003 on rail transport statistics.

4. Usklađivanje statistike zračnog prijevoza u skladu sa Eurostatovim metodološkim *Uputstvom o statistici zračnog prijevoza, verzija 7.*

3.05 Turizam

1. Provođenje redizajniranog statističkog istraživanja o kapacitetima za smještaj turista, neto iskorišćenosti turističkih smještajnih kapaciteta te dolascima i noćenjima turista.
2. Priprema za provođenje pilot istraživanja o učešću domaćeg stanovništva u turizmu (demand side of tourism).

3.06 Statistički poslovni registar

1. Izrada pokazatelja kvaliteta i unaprijeđenje kvaliteta podataka u SPR-u kroz posebna SPR istraživanja i ostala statistička istraživanja
2. Unaprijeđenje sadržaja i kvaliteta podataka o preduzetnicima/obrtnicima
3. Uvođenje redovnih procedura ažuriranja podataka u SPR-u iz administrativnih izvora
4. Unaprijeđenje metodologije i uvođenje novih karakteristika SPR-a s ciljem zadovoljavanja potreba korisnika i harmoniziranja sa regulativama EU

3.01 Godišnje poslovne statistike

3.01.01 Strukturne poslovne statistike

Strukturne poslovne statistike (SPS) obezbjeđuju detaljne podatke koji uključuju sve poslovne subjekte i pokrivaju sve poslovne djelatnosti, kategorizirane prema Klasifikaciji ekonomskih djelatnosti, kategorijama veličine i regijama. Prerađena EC Regulativa 295/2008 podrazumjeva velik broj strukturnih varijabli i indikatora koje svrstava u različite serije podataka, a zahtjeva i veliki broj informacija za izvođenje specijelnih agregata (posebno kombiniranje podataka iz odgovarajućih grana i razreda djelatnosti).

Strukturno istraživanje provedeno je prvi put kao redovno istraživanje za referentnu 2010. Ovim višegodišnjim statističkim programom se planira puna implementacija svih EU zahtjeva, sa posebnim naglaskom na zahtjeve koji se odnose na statistiku usluga i poslovne demografije, te osiguranje kvaliteta podataka, unaprijeđenje metoda obrade podataka i proširenje izvora za prikupljanje podataka. To uključuje redovno provođenje godišnjih i višegodišnjih strukturnih istraživanja, kao i statističke procjene, istraživanjem nepokrivenog dijela poslovne populacije.

Pravna osnova za strukturne poslovne statistike je EC Regulativa br. 295/2008, te implementacione regulative EC broj 250/2009, EC broj 251/2009 i EC broj 275/2010, i iste se u Bosni i Hercegovini smatraju obaveznom osnovom, uz važeće bosanskohercegovačke i entitetske statističke propise.

Podaci strukturnih poslovnih statistika koriste se za analizu strukture poslovnih subjekata po djelatnostima (vrijednost proizvodnje, dodana vrijednost, zaposlenost itd.), analizu faktora korišćenih u procesu proizvodnje (broj zaposlenih, sredstva zaposlenih, investicije itd.), analizu nacionalnog i regionalnog razvoja.

U narednom periodu poseban naglasak će biti na sljedećim aktivnostima:

1) Potpuna implementacija svih EU zahtjeva za strukturne poslovne statistike u industriji, građevinarstvu, trgovini i uslužnim djelatnostima, unaprijeđenje metoda rada i kvaliteta

Planirane su aktivnosti na proširenju obuhvata strukturnih poslovnih statistika do potpunog zadovoljavanja svih EU zahtjeva u pogledu obuhvata djelatnosti i proizvodnje godišnjih, višegodišnjih, KAU i regionalnih serija podataka za djelatnosti industrije, građevinarstva, trgovine i usluga. U posljednje vrijeme poduzete su značajne aktivnosti koje su rezultirale otpočinjanjem redovne proizvodnje SPS varijabli i indikatora za Bosnu i Hercegovinu i entitete za određene djelatnosti. Vremenom su postignuta i određena unapređenja primjenjenih statističkih metoda u proizvodnji SBS varijabli.

U Globalnoj procjeni statističkog sistema Bosne i Hercegovine koja je urađena od strane Eurostat-a, dat je visok prioritet daljem razvoju strukturnih poslovnih statistika kao osnove za obezbjeđenje neophodnih informacija za kratkoročne poslovne statistike (izrada sistema pondera i dr.) i statistiku nacionalnih računa.

2) Praćenje aktivnosti i strukturnih indikatora za podružnice inozemnih preduzeća u zemlji

Razvoj statistike o aktivnostima i strukturi podružnica inozemnih preduzeća u zemlji odvijaće se potpuno u skladu sa zahtjevima EC FATS Regulative broj 716/2007. Pripremne aktivnosti za razvoj ove statistike treba raditi u suradnji sa CB BiH i Agencijom za unaprijeđenje stranih investicija u BiH, u cilju pronalaženja izvora informacija o preduzećima i podružnicama u stranom vlasništvu. Planira se započinjanje eksperimentalnog prikupljanja i obrade zahtjevanih varijabli na jednoj djelatnosti. Nakon toga posao treba nastaviti uvođenjem novih djelatnosti i otpočinjanjem redovne godišnje proizvodnje zahtjevanih statistika za inozemne podružnice, koristeći sve raspoložive izvore. Ove statistike su potrebne za procjenu razmjera globalizacije ekonomije EU, kao i učinkovitosti unutrašnjeg bosanskohercegovačkog tržišta.

3) Razvoj strukturnih statistika za poslovne usluge i poslovnu demografiju

Strukturne statistike u području poslovnih usluga planiraju se kompilirati za slijedeće ekonomske djelatnosti: računarsko programiranje; pravne i računovodstvene djelatnosti; arhitektonske i inženjerske djelatnosti; promocija i istraživanje tržišta; djelatnosti posredovanja u zapošljavanju; izdavanje softvera; obrada podataka i internetski portali i savjetovanje u vezi sa upravljanjem. Planirane su aktivnosti na uspostavljanju jedinstvenog okvira za prikupljanje, kompilaciju, transmisiju i procjenu statističkih podataka o strukturi, aktivnostima, konkurentnosti i izvršavanju navedenih poslovnih usluga te početak provođenja redovnih godišnjih i dvogodišnjih istraživanja, u kombinaciji sa statističkim procjenama.

Statistika o poslovnoj demografiji obuhvata poslovne subjekte iz svih djelatnosti poslovne ekonomije, a odnosi se na listu karakteristika potrebnih za detaljnu analizu populacije aktivnih poslovnih subjekata: osnivanje preduzeća, prestanak rada

preduzeća, preživljavanje novih preduzeća, te odgovarajuće efekte na strukturu, djelatnost i evaluaciju poslovne populacije. Tokom implementacije višegodišnjeg programa aktivnosti će se usredotočiti na postepeno provođenje svih zahtjeva iz Aneksa IX Regulative, tj. izračunavanje svih strukturnih karakteristika i demografskih događaja prema tipologiji koja opisuje događaje i veze među njima. Izvori podataka za poslovnu demografiju su Statistički poslovni registar (SPR), administrativni registri i drugi izvori (statistička istraživanja, poreski podaci). U tom smislu neophodno je izvršiti određene dorade, uvrštavanje novih podataka i unapređenja postojećih podataka u SPR.

4) Razvoj strukturnih statistika za djelatnost finansijskih usluga

Cilj je da se u prvoj godini implementacije višegodišnjeg programa uspostavi jedinstveni okvir za prikupljanje, kompilaciju, transmisiju i procjenu statističkih podataka o strukturi, aktivnostima, konkurentnosti i izvršavanju usluga za djelatnosti: osiguranja (životno osiguranje, osiguranje imovine, mješovito osiguranje i reosiguranje i sl.), kreditnih institucija i penzionih fondova (isključujući obavezno penziono osiguranje). Nakon toga, treba početi (sukcesivno) proizvoditi redovne godišnje serije strukturnih pokazatelja za finansijske usluge. Ove statistike uključuju detaljnu listu pokazatelja, koje će u najvećem broju biti moguće preuzeti iz administrativnih izvora, a potom ih doraditi uz primjenu statističkih metoda. Razvoj strukturnih poslovnih statistika za finansijske usluge statističke institucije će raditi u saradnji sa CB BiH.

5) Bolje korišćenje administrativnih podataka za preduzeća i poduzetnike sa ciljem proširenja obuhvata na sektor preduzetnika i smanjenja opterećenja

Za potpunu implementacije strukturnih poslovnih statistika potrebno je proizvoditi SPS varijable i indikatore sa uključenim podacima za preduzetnike. Proizvodnju SPS statistika za ovaj dio tržišne ekonomije planirano je raditi na osnovu raspoloživih administrativnih podataka. Prvi korak u implementacije ovog dijela strukturnih statistika je da se napravi pregled raspoloživih podataka za preduzetnike u Poreskoj upravi Federacije BiH. Na osnovu tog pregleda preispitat će se mogućnost direktnog izračunavanja zahtjevanih SPS varijabli ili napraviti model za procjenu istih uz pomoć ad hoc istraživanja i statističkih procjena.

Planira se napraviti analiza svih raspoloživih administrativnih izvora i podataka za preduzeća i preispitati mogućnost racionalizacije postojećeg SPS istraživanja dodatnim preuzimanjem administrativnih podataka za potrebe izračuna i kontrole SPS varijabli.

3.01.03 Godišnje istraživanje u industriji – PRODCOM

PRODCOM statistika pokriva djelatnost industrijskih preduzeća i obezbjeđuje detaljne godišnje podatke o proizvodnji, utrošku i prodaji za sve industrijske proizvode koji su definirani u Nomenklaturi industrijskih proizvoda – NIP (EU PRODCOM liste). Strategija unaprijeđenja istraživanja u narednom periodu će biti usmjerena prema kvalitativnom poboljšanju s naglaskom na potpunost agregata, kao i daljnja metodološka usklađivanja (primjena EU pravila povjerljivosti, kvaliteta i transmisije podataka), te godišnje revidiranje industrijskih nomenklatura. Cilj je prikupiti, obraditi i objaviti podatke o proizvedenim robama u skladu sa Regulativom

EEC broj 3924/91 i svim propisima za njeno provođenje. Podaci se publiciraju na godišnjem nivou.

U narednom periodu poseban naglasak će biti na sljedećim aktivnostima:

1) Unaprijeđenje metodologije za PRODCOM statistike na opštem nivou i specifičnim područjima

Planira se unaprijeđenje metodologije za obradu i diseminaciju podataka, provođenje redovnih godišnjih istraživanja industrijske proizvodnje, te izrada rezultata koji sistematizuju podatke istraživanja i daju pregled obima proizvodnje, obima prodaje i vrijednosti prodaje po industrijskim proizvodima (robe i usluge), koje su rezultat redovne proizvodnje preduzeća i uslužne proizvodnje koju preduzeće obavlja na osnovu ugovora. Doslijedna primjena EU pravila povjerljivosti, kvaliteta i transmisije podataka biće primarni zadatak.

Rad na kontinuiranoj godišnjoj reviziji klasifikacije industrijskih proizvoda prema PRODCOM listi

Obavezna godišnja revizija NIP nomenklature industrijskih proizvoda na bazi revidiranih EU PRODCOM listi.

Razvoj godišnjeg istraživanja o utrošku sirovina i materijala u industriji

Svrha provođenja godišnjeg istraživanja o utrošku sirovina i materijala u industriji je prikupljanje, obrada i diseminacija podataka o utrošku sirovina i materijala za industrijsku proizvodnju za potrebe izrade input-output tabela za područje industrije, pondera za kratkoročne statistike. Podaci se prikupljaju i obrađuju na nivou pojedinačnih sirovina i materijala. Za prikupljanje i obradu podataka o utrošku sirovina i materijala potrebno je pripremiti statistički instrumentarij, nomenklaturu sirovina i materijala i metodologiju.

3.01.04 Godišnje istraživanje o investicijama u stalna sredstva

Godišnjim izvještajem o investicijama u stalna sredstva se prikupljaju podaci od svih pravnih osoba u Federaciji BiH koji se odnose na isplate za investicije, vremenska razgraničenja između isplata za investicije i ostvarenih investicija, ostvarene investicije u nova i polovna stalna sredstva i ostvarenim investicijama u nova stalna sredstva po namjeni ulaganja i teritoriji, tehničkoj strukturi i karakteru izgradnje. Obrada podataka se vrši po djelatnostima za nivo Federacije BiH i za kantone. Investicije u stalna sredstva se koriste kao input kod obračuna BDP-a prema rashodnom pristupu za Bosnu i Hercegovinu. Osim provođenja redovnog Godišnjeg istraživanja o investicijama u stalna sredstva, aktivnosti u narednom periodu će se odnositi i na preračun vremenske serije od 2007-2010 prema novoj KDBiH 2010, a u skladu sa Vremenskim planom implementacije KDBiH 2010.

3.02 Kratkoročne poslovne statistike

Kratkoročne poslovne statistike (EU STS) treba da obezbjede veliki broj informacija o poslovnoj populaciji iz širokog spektra ekonomskih djelatnosti prema klasifikaciji djelatnosti. Podaci trebaju biti dostupni u mjesečnoj ili kvartalnoj periodici, u zavisnosti od postavljenih EU zahtjeva za pojedina statistička područja. Među kratkoročnim pokazateljima su i najvažniji pokazatelji koji se nazivaju „Glavni

europski ekonomski pokazatelji“ (Principal European Economic Indicators - PEEIs) i koji su od strane ključnih korisnika identifikovani kao pokazatelji od primarne važnosti za provođenje ekonomske i monetarne politike. Devet je PEEIs indikatora koji se odnose na kratkoročne statistike.

Svi podaci iz kratkoročnih poslovnih statistika iskazuju se u obliku indeksnih brojeva. Za svaki kratkoročni indikator trebaju biti dostupni i podaci iskazani u obliku postotne promjene. Indeksni podaci za kratkoročne statistike se prikazuju u sljedećim oblicima: neprilagođeni (bruto); kalendarski prilagođeni (indeksi proizvodnje, prometa u trgovini i ostalim uslugama, ostvareni sati rada) i sezonski prilagođeni.

Kratkoročne statistike pružaju statističke informacije potrebne za unaprijeđenje konkurentnosti i predstavljanje poslovnih zajednica pojedinih zemalja. Oni se koriste od strane različitih korisnika (vlade na svim nivoima, CB, Evropska komisija, IMF, ekonomski analitičari i dr.) i služe u različite svrhe. Sami indikatori daju različite uvide u situaciju u referentnom periodu što zahtjeva praćenje različitih dimenzija poslovanja: obim proizvodnje, kretanje u cijenama outputa, vrijednost prometa, zaposlenost, ostvarene sate rada, plaće i naknade dr. Tako se obezbjeđuje jedinstvena osnova za analizu kratkoročne evolucije ponude i potražnje, faktora proizvodnje i cijena.

Sva postojeća i nova istraživanja iz oblasti kratkoročnih statistika provodit će se u skladu sa dokumentom “Metodološki okvir za razvoj kratkoročnih poslovnih statistika u BiH“ koji predstavlja osnovu za izradu jedinstvenih metodologija po pojedinim indikatorima u okviru kratkoročnih statistika. Za sva istraživanja u oblasti kratkoročnih poslovnih statistika planirana je priprema i publiciranje standardiziranog Izvještaja o kvalitetu. Istraživanja koje se odnose na kratkoročne poslovne statistike provodit će se metodom kombinovanja punog obuhvata i uzorka na okviru populacije definisane iz Statističkog poslovnog registra. Djelatnost, teritorija i veličina poslovnih subjekata su ključne karakteristike koje kratkoročna statistika koristi za odabir podpopulacije unutar poslovne populacije.

Kako Federacija BiH ima ekonomiju koju karakteriše veliko učešće malih i srednjih preduzeća, neophodno je voditi računa o praćenju djelatnosti poslovnih subjekata u odnosu na njihovu veličinu.

U narednom periodu poseban naglasak će biti na sljedećim aktivnostima:

1. Rad na preračunavanju serije podataka za indekse industrijske proizvodnje na novu klasifikaciju, nomenklaturu, ponderacini sistem i baznu godinu

Nova klasifikacija djelatnosti i nova nomenklatura industrijskih proizvoda stupile su na snagu početkom 2011. godine. Neophodno je izvršiti preračunavanje podataka indeksa industrijske proizvodnje na nove standarde i početi kompilaciju indeksa u skladu sa njima. Prethodno je neophodno uraditi novi ponderacioni sistem za izračunavanje indeksa, koristeći rezultate SPS i Prodcom istraživanja za 2010. Neophodna je adekvatna informatička podrška.

2. Proizvodnja indeksa industrijske proizvodnje na usklađen način za BiH i entitete, saglasno EU zahtjevima, uključujući i dalji razvoj informatičke podrške

Neophodno je izvršiti određene izmjene postojeće Metodologije za obračun indeksa industrijske proizvodnje za Bosni i Hercegovinu i entitete i nakon toga potpuno

harmonizirati obračune za Bosnu i Hercegovinu i entitete. Uz to je potrebno ispoštovati sve EU zahtjeve u pogledu kvaliteta, povjerljivosti i transmisije podataka. Za ove aktivnosti je potrebna dodatna informatička podrška.

3. Uvođenje i provođenje redovnog istraživanja Odobrenja za građenje

Planira se uvođenje i provođenje redovnog kvartalnog istraživanja (mjesečno prikupljanje podataka od nadležnih organa i institucija) o odobrenju za građenje. Svrha indeksa broja stambenih odobrenja za građenje je da pokaže budući razvoj građevinske djelatnosti u smislu broja stambenih jedinica, dok je svrha indeksa korisne građevinske površine da pokaže daljnji razvoj građevinske djelatnosti u smislu obima radova. Odobrenje za građenje je završna faza planiranja i odobrenja izgradnje od strane ovlašćenih tijela, prije početka radova. Za izračunavanja kompletnih pokazatelja o odobrenjima za građenje treba se uvesti i provoditi Godišnje istraživanje o upotrebnim dozvolama i Godišnje istraživanje o porušenim zgradama i stanovima. Obradeni podaci istraživanja koristiće se za potrebe bilansiranja stambenog fonda.

4. Razvoj i proizvodnja nedostajućih kratkoročnih indikatora za industriju

Planira se uvođenje i provođenje redovnog mjesečnog prikupljanja podataka i izračunavanja indeksa prometa u industriji. Cilj indeksa prometa je da pokaže razvoj tržišta roba i usluga. Izračunavanje indeksa za domaći i strani promet zahtijeva da se promet podijeli prema prvom odredištu proizvoda. Takođe se planira redovno tromjesečno izračunavanje indeksa broja zaposlenih, ostvarenih sati rada i plaća u industriji. Cilj indeksa broja zaposlenih je da pokaže razvoj zapošljavanja, broja ostvarenih sati rada da pokaže razvoj obima izvršenog posla kroz ostvarene sate, dok indeks plaća i naknada prikazuje razvoj računa naplaćenih plaća i naknada.

5. Razvoj i proizvodnja nedostajućih kratkoročnih indikatora za građevinarstvo – indeks troškova

Cilj indeksa troškova građenja je da pokaže razvoj troškova nastalih kod izvođača za obavljanje poslova u procesu građenja. Komponente indeksa troškova građenja (materijalni troškovi i troškovi rada) prikazuju razvoj cijena proizvodnih faktora koji se koriste u građevinskoj industriji. Indeksi cijena outputa za građevinarstvo mogu se koristiti kao aproksimacija za varijablu troškovi građenja. Indeks materijalnih troškova u pravilu se izračunava korištenjem cijena materijala. Za potrebe izračunavanja troškova u građevinarstvu treba se provoditi i Godišnje istraživanje o troškovima građevinskog materijala. Obradeni podaci istraživanja koristiće se i za izračunavanje pondera po pojedinim grupama materijala, koji su neophodni za kompiliranje indeksa.

6. Proizvodnja mjesečnog indeksa prometa trgovine na malo i deflatora prodaje

Od 2013. godine planirano je provođenje redizajniranog mjesečnog statističkog istraživanja trgovine na malo s ciljem pojednostavljenja upitnika i smanjenja opterećenja izvještajnih jedinica. Modifikacija istraživanja se radi zbog razvoja jedinstvene metodologije u BiH usklađene sa EU regulativom.

Mjesečni indeks prometa trgovine na malo omogućava praćenje mjesečne dinamike kretanja ostvarenog prometa i analizu kratkoročnih kretanja ekonomije u Federaciji BiH. U cilju eliminacije efekta promjene cijena na ostvareni promet, EU zahtijeva primjenu deflatora prodaje. Deflator prodaje predstavlja mjesečni indeks koji

odražava promjenu nivoa cijena u maloprodaji robe i prilagođen je specifičnostima trgovine na malo. U svrhu izračunavanja deflatora prodaje koristiti će se prilagođeni indeks potrošačkih cijena (CPI), sa ciljem daljeg unaprijeđenja metoda prikupljanja informacija i izračunavanja deflatora.

7. Proizvodnja i razvoj kvartalnih indikatora (promet, broj zaposlenih, odrađeni sati rada, bruto plaće i naknade) u trgovinskim i drugim uslužnim djelatnostima

Redizajn postojećeg kvartalnog istraživanja distributivne trgovine, počevši od 2013. godine, podrazumjeva proizvodnju zahtjevanih kvartalnih indikatora (ostvareni promet, broj zaposlenih, odrađeni sati rada, bruto plaće i naknade) u skladu sa EU zahtjevima. Isto se odnosi i na kvartalno istraživanje za područje Transporta i skladištenja (bez poštanskih i kurirskih usluga), koje se provodi od 2012., a za koje rezultati tek treba da budu urađeni i objavljeni.

Kao prioritet, od 2014. godine predviđena je proizvodnja i publikovanje redovnih kvartalnih indikatora za statistiku Ugostiteljstva i hotelijerstva, te poštanske i kurirske djelatnosti saglasno važećim EU zahtjevima i standardima. U drugom dijelu višegodišnjeg razdoblja predviđeno je uvođenje redovnih istraživanja i izrada pokazatelja za ostale nepokrivene uslužne djelatnosti.

8. Razvoj indeksa proizvođačkih cijena za različite uslužne djelatnosti (SPPI)

Posebno se planiraju obimne i složene aktivnosti na razvoju indeksa proizvođačkih cijena za različite vrste uslužnih djelatnosti (SPPI).

Ovim indeksima je predviđeno mjerenje promjena nivoa cijena u sektoru usluga te odgovarajuće deflacioniranje vrijednosti izvršenih usluga. Proizvođačke cijene su poznate i kao cijene outputa. Iako se u STS regulativama koristi pojam "cijene outputa", u praksi se najviše koristi termin "proizvođačke cijene".

3.05 Turizam

Turizam je važna ekonomska djelatnost s velikim potencijalom da doprinese većoj zaposlenosti. EU pravna osnova za statistiku turizma je nedavno ažurirana kako bi se osigurao kvalitet u prikupljanju i obradi podataka u pogledu relevantnosti, usporedivosti, potpunosti i ažurnosti podataka.

Obnovljeni EU pravni akt je Regulativa EC broj 692/2011, koju će i Federalni zavod za statistiku slijediti u razvoju statistike turizma. Cilj je kompilirati i objaviti kvalitetne statističke podatke iz područja turizma u Federaciji BiH. Sistem statistike turizma sastoji se od dvije glavne komponente, a to je s jedne strane, turistička ponuda, a s druge strane, turistička potražnja. Na strani turističke ponude, osiguravaju se informacije o kapacitetima za smještaj turista kao i popunjenosti turističkih smještajnih kapaciteta. Na strani turističke potražnje, osiguravaju se informacije o učešću stanovnika Federacije BiH u turizmu u lične svrhe. Dok je prvi koncept više vezan za poslovne statistike, drugi ima više veze sa socijalnim statistikama. Obje komponente zajedno treba da prikažu stanje turizma u Federaciji BiH i turističkog angažiranja od strane stanovnika Federacije BiH.

U narednom periodu poseban naglasak biti će na sljedećim aktivnostima:

1. Redizajn postojećeg mjesečnog statističkog istraživanja o dolascima i noćenjima turista.

Na osnovi redizajniranog upitnika planira se provođenje mjesečnog statističkog istraživanja o kapacitetima za smještaj turista kao i neto stopi iskorišćenosti turističkih smještajnih kapaciteta, počevši od 2013. godine.

2. Priprema za provođenje pilot istraživanja o učešću domaćeg stanovništva u turizmu u okviru IPA 2008 Twinning projekta.

Planira se nastavak aktivnosti započetih u 2012. godini na pripremi provođenja pilot ankete za nacionalni turizam u smislu turističke potražnje odnosno o sudjelovanju domaćeg stanovništva u turizmu, te karakteristikama turističkih putovanja i turista. Nakon provođenja pilot istraživanja predviđeno je uvođenje redovnog istraživanja o potražnoj strani turizma i to u godišnjoj periodici (za neke varijable predviđena je trogodišnja periodika). Planira se i izrada Metodologije turizma.

3.06 Statistički poslovni registar

Statistički poslovni registar (SPR) je registar koji se vodi u cilju prikupljanja informacija, o poslovnim subjektima u Federaciji BiH. SPR sakuplja i objedinjuje informacije iz različitih administrativnih izvora i iz statističkih istraživanja.

Stoga se SPR može smatrati sistemom transformacije podataka iz administrativnih izvora u podatke koji odgovaraju statističkoj namjeni. Dizajniran je kao most između administrativnih i statističkih jedinica i koristi se isključivo u statističke svrhe.

SPR je od fundamentalnog značaja za kompilaciju ekonomskih/poslovnih statistika i koristi se za različite namjene. Najvažnije su slijedeće namjene SPR-a: utvrđivanje i uspostavljanje statističkih jedinica; priprema i koordinacija statističkih istraživanja; osnova za proizvodnju ukupnih rezultata istraživanja na osnovu ankete (grossing-up); izbjegavanje dupliranja ili izostavljanja informacija o jedinicama; unaprijeđenje podudarnosti rezultata različitih istraživanja; unaprijeđenje obuhvata ili otkrivanja grešaka; kontrola opterećenja kome su izložena mala preduzeća (da se vodi računa o pitanjima koja se postavljaju) da bi se izbjeglo uključivanje istih jedinica više puta; kao oruđe za mobilizaciju administrativnih izvora; za kompilaciju podataka statistike poslovne demografije (osnivanje, spajanje, pripajanje, preuzimanje, gašenje, restrukturiranje, stopa preživljavanja i stopa ubrzanog rasta i sl.) i povezivanje jedinica registra sa jedinicama iz administrativnih baza podataka.

Sa tačke gledišta EU, zahtjeva se usklađivanje nacionalnih statističkih poslovnih registara, kako bi se pratio kvalitet registara i izgradio registar o grupama multinacionalnih preduzeća (MNEs), u skladu sa EC Regulativom broj 177/2008. U Eurostatu će se uspostaviti EuroGroups registar, kao centralni registar i služiće kao osnovna infrastruktura za statistiku globalizacije.

U narednom periodu poseban naglasak će biti na sljedećim aktivnostima:

1. Izrada pokazatelja kvaliteta i unapređenje kvaliteta podataka u SPR-u kroz posebna SPR istraživanja i ostala statistička istraživanja

U prvom dijelu višegodišnjeg Programa radit će se na uspostavljanju standarda za mjerenje kvalitete, što uključuje: određivanje metoda i indikatora za mjerenja, utvrđivanje sadržaja i učestalosti izvještavanja o kvalitetu. Na bazi standarda, u utvrđenim intervalima, provodit će se istraživanja o mjerenju kvaliteta i izrađivati pokazatelji kvaliteta.

Uspostavljanje bolje saradnje unutarašnjih korisnika i SPR tima, kroz definisanje međusobnih obaveza i prioriteta za poboljšanje podataka SPR-a treba rezultirati većim korištenjem SPR-a u statističkim istraživanjima, a time i poboljšanjem kvaliteta podataka.

Posebna pažnja usmjerit će se na poboljšanje sadržaja i kvaliteta podataka o lokalnim jedinicama i jedinicama prema vrsti djelatnosti. To će se realizovati provođenjem posebnih SPR istraživanja, kao i korištenjem informacija sakupljenih kroz ostala statistička istraživanja. Uvođenje relevantnih istraživanja u SPR i redovno korištenje podataka istraživačke strane SPR-a. To podrazumijeva predhodno definiranje podataka koje treba da sadrži istraživačka strana registra

2. Unaprijeđenje kvalitete i sadržaja podataka o preduzetnicima/obrtnicima

U narednom periodu izvršit će se prešifriranje postojećih šifri djelatnosti za preduzetnike/obrtnike po KD BiH 2010, koristeći sve raspoložive administrativne izvore i podatke, te odgovarajuće statističke metode. S ciljem omogućavanja korišćenja podataka o preduzetnicima/obrtnicima za statistička istraživanja radit će se na mobilizaciji svih administrativnih izvora, kako za ažuriranje ekonomskih/stratifikacionih varijabli, tako i za poboljšanje ostalih podataka o preduzetnicima, a posebno podataka o statusu aktivnosti.

3. Uvođenje redovnih procedura ažuriranja podataka u SPR-u iz administrativnih izvora

Već su uspostavljene redovne procedure ažuriranja podataka o osnivanju novih i zatvaranju postojećih poslovnih subjekata, kao i o promjenama u identifikacionim i adresnim podacima.

Međutim, da se zadovolje potrebe korisnika SPR i EU zahtjeva potrebno je što prije osigurati korišćenje svih raspoloživih podataka iz odgovarajućih izvora za ekonomske/stratifikacione i druge varijable u SPR.

Održavanjem redovnih sastanaka i kontakata predstavnika statistike i administrativnih izvora moguće je osigurati bolje razumijevanje i zadovoljavanje potreba statistike, jasnije razgraničenje poslova i izbjegavanje dupliciteta, što će doprinijeti poboljšanju kvalitete SPR.

4. Unaprijeđenje metodologije i uvođenje novih karakteristika SPR-a s ciljem zadovoljavanja potreba korisnika i harmoniziranja sa regulativama EU

S ciljem osiguravanja jedinstvenog pristupa pri dodjeljivanju i ažuriranju šifara djelatnosti SPR tim će pripremiti odgovarajući pravilnik.

Takođe, tim će svoje aktivnosti u početnom razdoblju usmjeriti i na izmjene i dopune sadašnje SPR metodologije sa ciljem: omogućavanja praćenja opterećenosti statističkih jedinica, određivanja prioriteta izvora ažuriranja za pojedine varijable, usklađivanje sa EU propisom za vođenje malih i srednjih preduzeća, tretiranje promjene sjedišta preduzeća (kod prelaska iz jednog u drugi entitet ili DB), uvođenje varijable za broj radnika u lokalnim jedinicama. Kreirati će se Priručnik i redovno ažurirati sa svim metodološkim promjenama.

U ovom periodu predviđeno je uvođenje obilježja institucionalnih sektora (saradnja sa nacionalnim računima), dalji razvoj poslovne demografije (saradnja sa strukturnim poslovnim statistikama) i uvođenje grupa poduzeća u SPR. Potrebne izmjene SPR aplikacije, batch procedura i istraživačke strane aplikacije radit će se uz saradnju sa IT sektorom; razmjena podataka, kontrole, obrada i diseminacija provodit će se i unaprijeđivati uz saradnju sa IT sektorom i sektorom diseminacije.

4 Statistika poljoprivrede, šumarstva i ribarstva

Pregled prioriternih aktivnosti prema pojedinim statističkim područjima:

4.01 Poljoprivredna proizvodnja

Izmjena obrazaca i metodologija redovnih statističkih istraživanja

4.02 Poljoprivredne strukture

1. Provođenje Popisa poljoprivrede
2. Uspostava statističkog registra farmi u Federaciji BiH
3. Uvođenje istraživanja poljoprivrede usaglašenih sa EU regulativom koja će se raditi na bazi uzorka
4. Uvođenje istraživanja o strukturi stalnih usjeva (voćnjaci i vinogradi)

4.03 Korišćenje zemljišta i zemljišne površine

1. Korišćenje zemljišta i zemljišne površine

4.04 Poljoprivredni računi i cijene

1. Statistika cijena outputa i inputa u poljoprivredi
2. Ekonomski računi u poljoprivredi

4.05 Statistika šumarstva

1. Ekonomski računi u šumarstvu

4.06 Statistika ribarstva

1. Prikupljanje, obrada i diseminacija podataka ribarstva - akvakulture

4.01 Poljoprivredna proizvodnja

Promjena metodologija prikupljanja podataka redovnih statističkih istraživanja u oblastima statistike biljne proizvodnje i statistike stočarstva. Metod procjene općinskih procjenitelja biti će zamjenjen istraživanjima na bazi uzorka.

Okvir za uzorak će biti statistički registar farmi (porodična poljoprivredna gazdinstva i pravni subjekti) koji će se formirati nakon Popisa poljoprivrede.

Izmjene istraživanja vezano za promjene kategorija stoke i postepeno uvođenje mjesečnog istraživanja o klanju stoke i procjena klanja stoke na porodičnim poljoprivrednim gazdinstvima. U planu je izrada godišnjih bilansi biljnih i životinjskih proizvoda.

Povećanje obuhvata i poboljšanja kvaliteta istraživanja statistike mlijeka, inkubatorskih stanica/valionica.

Planira se prikupljanje podataka o organskoj poljoprivrednoj proizvodnji korišćenjem administrativnih izvora (ovlaštenih certifikacijskih institucija).

4.02 Poljoprivredne strukture

Provođenje Popisa poljoprivrede je prioritetan cilj u statistici poljoprivrede. Popisom poljoprivrede dobiti će se kompletna slika poljoprivrednog sektora (broj poljoprivrednih gazdinstava, korišćenje poljoprivrednog zemljišta, brojno stanje stoke po vrstama i kategorijama, proizvodne metode, mehanizacija, poljoprivredni objekti, agro-okolišni indikatori, radna snaga, indikatori ruralnog razvoja itd.). Popis poljoprivrede će se provesti nakon Popisa stanovništva korišćenjem liste domaćinstava dobivene na osnovu ovog Popisa koja su zadovoljila kriterije porodičnog poljoprivrednog gazdinstva. Popisom poljoprivrede dobiti će se kompletan statistički registar farmi koji će biti okvir za sva statistička istraživanja u poljoprivredi. Promjena načina prikupljanja podataka za porodična poljoprivredna gazdinstva (sa metoda općinskih procjena na istraživanja metodom uzorka).

Aktivnosti za provođenje Popisa poljoprivrede obuhvaćaju:

- Donošenje Zakona o popisu poljoprivrede
- Izrada jedinstvene metodologije i upitnika
- Provođenje Popisa poljoprivrede
- Diseminacija rezultata Popisa poljoprivrede

Na temelju podataka provedenog Popisa poljoprivrede planirane su sljedeće aktivnosti:

- Uspostavljanje statističkog registra farmi
- Uvođenje istraživanja poljoprivrede usaglašenih sa EU regulativom koja će se raditi na bazi uzorka
- Uvođenje istraživanja o strukturi stalnih usjeva (voćnjaci i vinogradi)

4.03 Korišćenje zemljišta i zemljišne površine

Nosilac uspostave integrisanog sistema za statistiku zemljišnog pokrivača/korišćenja zemljišta je Sektor poljoprivrede u Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa u saradnji sa entitetskim ministarstvima poljoprivrede. Ove aktivnosti trebaju dodatnu podršku Evropske komisije putem IPA projekata u cilju uspostavljanja GIS-LUCAS

metodologije da bi se dobile uporedive i harmonizirane statističke informacije o zemljišnom pokrivaču i načinu korišćenja zemljišta.

Aktivnosti zahtjevaju izradu satelitskih mapa i uspostavljanje GIS-a. Buduća GIS LUCAS metodologija je ključni element za podršku razvoja poljoprivrede u pripremi i upravljanju prikupljanjem okolišnih i agro-okolišnih podataka, uz korišćenje sinoptičke analize i terenske posjete.

4.04 Poljoprivredni računi i cijene

1. Statistika cijena outputa i inputa u poljoprivredi

U narednom periodu planira se kontinuiran rad na poboljšanju statistike cijena outputa i inputa u poljoprivredi kroz usklađivanje liste reprezentativnih proizvoda i metoda prikupljanja podataka i izrada indeksa cijena outputa i inputa na kvartalnom nivou. Planira se uvođenje cijene poljoprivrednog zemljišta i zakupa.

2. Ekonomski računi u poljoprivredi

Poboljšanje izrade ekonomskih računa u poljoprivredi korišćenjem izvora podataka iz drugih statističkih oblasti i administrativnih izvora.

4.05 Statistika šumarstva

Ekonomski računi u šumarstvu

Prioritetna aktivnost je izrada Ekonomskih računa u šumarstvu.

4.06 Statistika ribarstva

Prikupljanje, obrada i diseminacija podataka ribarstva-akvakulture u skladu sa EU i standardima i regulativama (vrste i površine ribogojilišta, količine i vrijednosti prodaje po vrstama i kategorijama uzgojene ribe).

5 Multidomenske statistike

Pregled prioritarnih aktivnosti prema pojedinim statističkim područjima:

5.02 Europa 2020 strategija i održivi razvoj

Europa 2020 (Strategija za brz, održiv i inkluzivan razvoj): proizvodnja indikatora
Statističke institucije BiH će pripremati potrebne podatke (indikatore) za praćenje strategije *Europa 2020*, koja ima u prvom planu tri prioritarna elementa koji međusobno podupiru, a to su :

- 1) razvoj ekonomije na temelju znanja i inovacija
- 2) održivi razvoj (promoviranje konkurentne i ekološki opravdane privrede, koja ekonomično koristi raspoložive izvore) i
- 3) inkluzivan razvoj (konsolidacija ekonomije s visokim stepenom zaposlenosti, koja jača društvenu i teritorijalnu koheziju).

U narednom periodu poseban naglasak će biti na sljedećim aktivnostima:

1. Europa 2020 (Strategija za brz, održiv i inkluzivan razvoj): proizvodnja indikatora

U svrhu praćenja ostvarivanja ciljeva iz Strategije Europa 2020 navedeno je pet glavnih ciljeva, a to su:

- 1) 75% stanovništva u dobi od 20-64 bi trebalo biti zaposleno; Indikator: Stopa zaposlenosti prema spolu u dobnoj skupini 20-64
- 2) 3% GDP EU treba uložiti u istraživanje i razvoj (R&D); Indikator: Izdaci iz GDP za istraživanje i razvoj
- 3) Ciljevi "20/20/20"Klima/Energija, trebali bi biti ispunjeni (uključujući smanjenje emisije štetnih gasova, povećanje do 30% ako su uvjeti u redu); Indikatori: Emisija stakleničkih gasova; Udio obnovljivih izvora energije u bruto finalnoj potrošnji energije; Energetski intenzitet ekonomije (zamjenski pokazatelj za uštedu energije)
- 4) Udjel osoba koje rano napuštaju proces obrazovanja i osposobljavanja trebala bi biti ispod 10%, a najmanje 40% osoba u dobi od 30-34 godina trebaju imati visoku stručnu spremu ili ekvivalent; Indikatori: Pojedinci koji prerano napuštaju proces obrazovanja i osposobljavanja, prema spolu; Pohađanje tercijarnog obrazovanja prema spolu i dobnoj skupini 30-34
- 5) Smanjenje siromaštva; Indikatori: Stanovništvo u riziku od siromaštva i isključenosti; Osobe koje žive u domaćinstvima s vrlo niskim intenzitetom rada, Osobe u riziku od siromaštva nakon socijalnih transfera; Teško materijalno ugrožene osobe.

5.03 Statistika okoliša i računi

- Izvještavanje EUROSTAT-a o statističkim podacima o otpadu obavezuju Regulatoriva 2150/2002/EC i revizija iste Regulatoriva 849/2010/EC.
- Podatke o nastajanju otpada potrebno je obezbjediti za sve ekonomske aktivnosti prema Klasifikaciji ekonomskih djelatnosti (NACE Rev.2) i 51 kategoriji otpada, kako opasnog, tako i neopasnog
- Poboljšanje statistike voda
- Uvođenje nacionalnih računa za okoliš i izdaci za zaštitu okoliša: investicije na kraju proizvodnog procesa i u integrirane tehnologije, tekući izdaci (interni i eksterni), prihodi od djelatnosti povezanih sa zaštitom okoliša, sve u skladu sa SEEA metodologijom.

5.04 Regionalna i urbana statistika

1. Klasifikacija teritorijalnih jedinica za statistiku (NUTS).

Učešće u izradi Nacionalne klasifikacije teritorijalnih jedinica za statistiku (NKTJS), usklađena sa Klasifikacijom prostornih jedinica za statistiku Europske Unije (NUTS). Registar teritorijalnih jedinica, vođenje i ažuriranje registra u skladu sa međunarodnim standardima i regulativama.

2. Učešće u izradi regionalnih računa (BDP do nivoa NUTS 3 i tekući računi domaćinstava do nivoa NUTS 2)

Preduslov za izradu regionalnih računa je Klasifikacija teritorijalnih jedinica za statistiku u BiH (NUTS).

3. Učešće u izradi regionalnih indikatora za nivo NUTS 2 (statistika tržišta rada, statistike poljoprivrede, poslovne statistike, statistike energije, statistika transporta, statistika okoliša, nauka i tehnologija, statistika turizma, statistika zdravlja, statistika obrazovanja, demografija i statistika migracije).

5.06 Statistika nauke, tehnologije i inovacija

Statističko istraživanje nauke, tehnologije i inovacija odnosi se na prikupljanje, obradu i diseminaciju podataka o istraživanju i razvoju, budžetskim izdvajanjima za istraživanje i razvoj i inovacijama u preduzećima. Ovim istraživanjem obezbjeđuju se podaci o zaposlenima angažovanim na poslovima istraživanja i razvoja, izdacima za istraživanje i razvoj i istraživačkim radovima prema sektorima u kojima se provodi istraživanje i razvoj. Za nesmetanu provedbu navedenog istraživanja neophodno je donošenje Zakona o naučnoistraživačkoj djelatnosti u Federaciji Bosne i Hercegovine.

5.07 Statistika informacijskog društva – informacionih i komunikacionih tehnologija

1. Priprema za uspostavljanje statističkih istraživanja o upotrebi informacijsko-komunikacijskih tehnologija u preduzećima, organima državne uprave, domaćinstvima i od strane pojedinaca. Podaci će se koristiti u cilju donošenja politika za potrebe obrazovanja, usavršavanja i zapošljavanja, te o pružanju internetskih usluga;
2. Poboljšanje statistike poštanskih usluga kroz provođenje tromjesečnih i godišnjih statističkih istraživanja o poštanskim i kurirskim uslugama;
3. Poboljšanje statistike komunikacija kroz provođenje tromjesečnih i godišnjih statističkih istraživanja o telekomunikacijskim uslugama (indikator o pružateljima usluga u telekomunikacijskoj mreži, zaposlenima, finansijskom prometu, investicijama, fizičkom obimu prometa prema vrstama usluga, indikator o infrastrukturi).

4 PROCJENA RIZIKA REALIZACIJE STATISTIČKOG PROGRAMA FEDRACIJE BOSNE I HERCEGOVINE 2013 - 2016

Opis rizika	Vjerovatnost Nastanka	Posljedice nastanka	Mjera
1. PRIPREMA STATISTIČKIH ISTRAŽIVANJA			
Nedostatna/neaдекватna međuinstitucionalna saradnja u obezbjeđivanju i pripremi administrativnih izvora podataka	Velika	velike	Puna saradnja sa (na nivou rukovodstava) institucijama koje obezbjeđuju administrativne podatke.
Nedostatna/neaдекватna saradnja drugih institucija pri definiranju potrebnih sadržaja kod pripreme statističkih istraživanja			Saradnja sa (na nivou rukovodstava) institucijama s kojima se radi na definiranju potrebnih sadržaja kod pripreme statističkih istraživanja.
Neosposobljenost kadrova za dodijeljene im zadatke	Srednja	velike	Adekvatno planiranje obrazovanja i osposobljavanja kadrova.
2. IZRADA INSTRUMENTARIJA ZA PROVOĐENJE STATISTIČKOG ISTRAŽIVANJA			
Neodgovarajuća kadrovska popunjenost i osposobljenost u području statističke infrastrukture i informacijske tehnologije	Velika	velike	Obezbeđivanja odgovarajućeg broja kadrova i redovna briga za obrazovanje kadrova.
Nepravilno pripremljena uputstva za provođenje istraživanja	mala	srednje	Kontrola kvaliteta procesa izrade uputstava.
Finansijske restrikcije za izradu instrumenata za provođenje istraživanja	velika	velike	Adekvatno planiranje i odobravanje finansijskih sredstava za provođenje istraživanja.
3. PRIKUPLJANJE I OBRADA PODATAKA			
Nedostatni i nepotpuni administrativni izvori	velika	velike	Saradnja sa vlasnicima administrativnih izvora.
Preopterećenost izvještajnih jedinica sa statističkim i drugim upitnicima	velika	velike	Upotreba administrativnih izvora, elektronsko izvještavanje, korištenje uzorka.
Zastarjelost izvora podataka za pripremu okvira za uzorak i adresara	velika	velike	Stvaranje novih i ažuriranje postojećih izvora podataka te kreiranje demografije izvještajnih jedinica na terenu.
Nizak odziv izvještajnih jedinica	srednja	velike	Motiviranje izvješt. jedinica, poboljšanje upitnika, adekvatna komunikacija sa izvješt. jedinicama, mogućnost pružanja raznih kanala izvještavanja,

					integracija istraživanja.
	Neodgovarajuće pripremljena i izvedena obrada statističkih podataka (logičke kontrole, selektivno editovanje, imputacija podataka, itd.)	srednja	srednja	srednja	Kontrola kvaliteta uputstava i procesnih koraka kod obrade podataka
4.	ANALIZA STATISTIČKIH PODATAKA				
	Neadekvatno pripremljeni statistički rezultati	srednja	srednja	velike	Odgovarajuća komunikacija sa korisnicima podataka i izobrazba autora analiza, povratne informacije od strane korisnika (ankete o zadovoljstvu).
	Otkrivanje povjerljivih statističkih podataka (mikropodaci, agregirani podaci ili zaštićeni agregati pred objavljivanje).	mala	mala	velike	Poštivanje odgovarajućih procesa, postupaka i standarda za zaštitu podataka.
	Neosposobljenost kadrova za dodijeljene im zadatke	srednja	srednja	velike	Adekvatno planiranje obrazovanja i osposobljavanja kadrova.
5.	DISEMINACIJA				
	Kašnjenja u unaprijed najavljenim rokovima objava statističkih podataka	srednja	srednja	srednje	Praćenje procesa pripreme podataka, priprema rokovnika.
	Način objave (predstavljanja) podataka korisniku je neadekvatan.	mala	mala	velike	Praćenje zadovoljstva korisnika.
	Pogrešno objavljeni podaci	mala	mala	velike	Praćenje procesa u pogledu kvaliteta.
	Finansijska ograničenja	velika	velika	velike	Obezbjediti finansijska sredstva.
6.	ZAŠTITA PODATAKA				
	Pristup neovlaštenih osoba do statističkih, osobnih i tajnih podataka	mala	mala	velike	Dosljedno provođenje politike zaštite, poboljšanje sigurnosne arh. mreže i aplikacija, ažuriranje programske opreme, firewall, virusna zaštita, lozinke, procjena sigurnosti, dokumentirani postupci, svijest i obrazovanje zaposlenika, zaštićeni prostor za pristup do tajnih podataka.
	Trajan gubitak određenih (baza) podataka	srednja	srednja	velika	Obezbjediti adekvatne hardverske i softverske resurse potrebne za pohranu podataka kao i praviljenje Backup-a i testiranje istog. Obezbjediti pravovremenu zamjenu dotrajale opreme. Ne držati bitne podatke na lokalnim računarima. Sve računare zaštititi antivirusnim programima.

					Edukacija uposlenika.
	Neodgovarajuće skladištenje podataka		srednja	velike	Dokumentirati postupke skladištenja i arhiviranja.
7.	INFORMACIJSKA INFRASTRUKTURA				
	Duži zastoji u radu IT servisa bitnih za normalan rad statističkih institucija		srednja	velika	Obezbjediti redundantnost ključnih komponenti IKT sistema. Obezbjediti adekvatnu opremu za neprekidno el. napajanje. Zaposliti adekvatan broj IT osoba potrebni za opsluživanje sistema uz konstantnu edukaciju istih.
	Izrada neadekvatnih i nepravovremenih programskih rješenja		srednja	velike	Povećanje kompetencija zaposlenika putem redovnog obučavanja i osposobljavanja. Redovna saradnja sa nosiocima istraživanja. Odgovarajuća priprema zahtjeva za programe.
	Neefikasan rad informacijskog sistema		srednja	velike	Jasna nadležnost, preventivno održavanje, osiguranje rezervne opreme, planiranje obnavljanja IT infrastrukture, itd.
8.	LJUDSKI RESURSI				
	Nedovoljan broj zaposlenika		velika	velike	Obezbjedivanje dovoljnog broja zaposlenika.
	Izbor odgovarajućih kadrova		srednja	srednje	Relevantan sastav komisije i relevantni postupci izbora kadrova od strane komisije za prijem.
	Neosposobljenost kadrova za dodijeljene zadatke		srednja	velike	Odgovarajuće planiranje osposobljavanja i obuke.
	Saradnja među sektorima kod provedbe programa		srednja	velike	Odgovarajuće planiranje rada i zadataka.
	Fluktuacija kadrova		srednja	velike	Briga za zadovoljstvo zaposlenika na radnom mjestu, odgovarajuće nagrađivanje i izrada analiza uzroka fluktuacija.
	Odsutnost zbog bolovanja		srednja	srednje	Obezbjediti odgovarajuće zamjene, analiza uzroka.

Fundamentalni principi zvanične statistike

59. Komisija je usvojila fundamentalne principe oficijelne statistike u skladu sa ECE Odlukom C(47), ali sa novom revidiranom preambulom.

Princip 1: Relevantnost, nepristrasnost i jednaka dostupnost

"Zvanična statistika je neophodan element informacijskog sistema svakog demokratskog društva; ona daje vladi, ekonomiji i javnosti informacije o stanju na ekonomskom, demografskom i društvenom području, te na području okoliša. U ovu svrhu, statističke agencije moraju prikupljati statističke podatke koji zadovoljavaju test upotrebljivosti kod korisnika i staviti ih na raspolaganje javnosti, da bi se ispoštovalo pravo građana na javnu informaciju."

Princip 2: Profesionalni standardi i etika

"Da bi se održalo povjerenje u zvaničnu statistiku, statističke agencije treba da se strogo drže profesionalnih obzira, uključujući naučne principe i profesionalnu etiku pri donošenju odluka o metodama i procedurama prikupljanja, obrade, pohranjivanju i prezentaciji statističkih podataka."

Princip 3: Odgovornost i transparentnost

"Da bi se omogućilo ispravno tumačenje podataka, statističke agencije treba da prezentuju statističke informacije u skladu s naučnim standardima što se tiče izvora, metoda i procedura statistike."

Princip 4: Spriječavanje zloupotrebe

"Statističke agencije imaju pravo da komentarišu pogrešna tumačenja i zloupotrebu statistike."

Princip 5 : Efikasnost

"Podaci za statističke svrhe se mogu izvlačiti iz svih vrsta izvora, bili oni statističke ankete ili administrativne evidencije. Statističke agencije vrše izbor izvora u odnosu na kvalitet, pravovremenost, cijenu i opterećenost ispitanika."

Princip 6: Statistička povjerljivost

"Individualni podaci koje prikupljaju statističke agencije za statističko skupljanje podataka, bez obzira da li se odnose na fizička ili pravna lica, moraju biti strogo povjerljivi i upotrebljavaju se isključivo u statističke svrhe. "

Princip 7: Statistički zakoni

"Zakoni, regulative/pravila u okviru kojih statistički sistemi djeluju moraju se saopćavati javnosti."

Princip 8: Koordinacija

"Koordinacija između statističkih agencija unutar država je od presudne važnosti za postizanje konzistentnosti i efikasnosti u statističkom sistemu."

Princip 9: Međunarodni standardi

"Upotrebom međunarodnih koncepta, klasifikacija i metoda od strane statističkih agencija u svakoj zemlji, promoviše se konzistentnost i efikasnost statističkog sistema na svim zvaničnim nivoima."

Princip 10: Međunarodna saradnja

"Bilateralna i multilateralna kooperacija u statistici doprinosi poboljšavanju sistema zvanične statistike u svim zemljama."

Kodeks prakse evropske statistike

Predgovor

VIZIJA EVROPSKOG STATISTIČKOG SISTEMA¹

"Evropski statistički sistem će biti svjetski lider u pružanju usluga u oblasti statističkih informacija i najznačajniji proizvođač statistike za Evropsku uniju i njene zemlje članice. Oslanjajući se na naučne principe i metode, Evropski statistički sistem će izrađivati i stalno unaprijeđivati program harmonizovanih evropskih statistika koje su u temelju demokratskih procesa i napretka društva."

MISIJA EVROPSKOG STATISTIČKOG SISTEMA

"Pružamo Evropskoj uniji, svijetu i javnosti nezavisne i visokokvalitetne informacije o privredi i društvu na evropskom, nacionalnim i regionalnim nivoima i omogućavamo da te informacije budu na raspolaganju svima za svrhe donošenja odluka, istraživanja i rasprave."

Za realizaciju te misije i vizije, članice Evropskog statističkog sistema zalažu se za zajedničku saradnju i stalnu interakciju sa korisnicima u skladu sa načelima Kodeks prakse evropske statistike i općim načelima upravljanja kvalitetom, uključujući predanost rukovodstva, partnerstvo, zadovoljstvo zaposlenih i kontinuirano poboljšanje, uz integraciju i harmonizaciju.

KODEKS PRAKSE EVROPSKE STATISTIKE

Kodeks prakse evropske statistike temelji se na 15 načela koji obuhvataju institucionalno okruženje, statističke proizvodne procese i statističke rezultate. Skup pokazatelja dobre prakse za svako od načela predstavlja referencu za ocjenu implementacije kodeksa. Kriterijumi kvaliteta za evropske statistike definirani su u evropskom Zakonu o statistici².

Statističke institucije³, koje obuhvataju Komisiju (Eurostat), nacionalne statističke zavode i druge nacionalne institucije odgovorne za razvoj, proizvodnju i diseminaciju evropske statistike⁴, zajedno sa vladama, ministarstvima i Evropskim vijećem, obavezuju se na pridržavanje Kodeksa.

Načela Kodeksa prakse zajedno sa načelima općeg okvira za upravljanjem kvalitetom predstavljaju zajednički okvir kvaliteta u Evropskom statističkom sistemu.

---

1) Uredba (EZ) 223/2009., član 4.

2) Uredba (EZ) 223/2009., član 12.

3) Uredba (EZ) 223/2009., članovi 4. i 5.

4) Uredba (EZ) 223/2009., član 1. U Kodeksu prakse "ostale nacionalne institucije odgovorne za razvoj, proizvodnju i diseminaciju evropske statistike" zovu se "ostale statističke institucije".

Institucionalno okruženje

Institucionalni i organizacioni faktori imaju značajan uticaj na efikasnost i kredibilitet statističkog institucija koje razvija, proizvodi i diseminira evropsku statistiku. Za institucionalno okruženje relevantna su pitanja koja se odnose na profesionalnu nezavisnost, ovlaštenje za prikupljanje podataka, raspoloživost odgovarajućih resursa, predanost kvalitetu, statističku povjerljivost, nepristranost i objektivnost.

Načelo 1: Profesionalna nezavisnost

Profesionalna nezavisnost statističkih institucija od ostalih političkih, regulatornih ili upravnih tijela i institucija, kao i od subjekata iz privatnog sektora, osigurava kredibilitet evropske statistike.

Pokazatelji:

1.1 Nezavisnost nacionalne statističke institucije i Eurostata od političkih i ostalih spoljnjih uplitanja u razvoj, proizvodnju i diseminaciju zvanične statistike je uređena zakonom i osigurana za druge statističke institucije;

1.2 Rukovodioci nacionalnih statističkih institucija i Eurostata i, u slučaju da je primjenljivo, čelnici ostalih statističkih institucija, imaju dovoljno visok hijerarhijski položaj koji im osigurava pristup političkim institucijama i upravnim javnim institucijama na višem nivou. Oni se odlikuju izuzetnim profesionalnim sposobnostima;

1.3 Rukovodioci nacionalnih statističkih institucija i Eurostata i, u slučaju da je primjenljivo, čelnici ostalih statističkih institucija imaju odgovornost osigurati da se statistike razvijaju, proizvode i diseminiraju na nezavisan način;

1.4 Rukovodioci nacionalnih statističkih institucija i Eurostata i, u slučaju da je primjenljivo, čelnici ostalih statističkih institucija, imaju isključivu odgovornost za odlučivanja o statističkim metodama, standardima i procedurama, kao i o sadržaju i vremenu objavljivanja statistika;

1.5 Statistički programi rada se objavljuju a periodičnim izvještajima se opisuje ostvareni napredak.

1.6 Statistička saopćenja se jasno razlikuju i odvojeno objavljuju nezavisno o političkim stavovima i izjavama;

1.7 Rukovodioci nacionalnih statističkih institucija i Eurostata i, u slučaju da je primjenljivo, čelnici ostalih statističkih institucija, javno komentarišu statistička pitanja, uključujući kritike i zloupotrebe zvanične statistike – onda kada se to smatra primjerenim;

1.8 Imenovanje rukovodilaca nacionalnih statističkih institucija i Eurostata i, u slučaju da je primjenljivo, čelnika ostalih statističkih institucija, temelji se isključivo na stručnim kompetencijama.

Razlozi na osnovu kojih se mogu razriješiti dužnosti, navedeni su u pravnom aktu. To ne mogu biti razlozi koji se odnose na ugrožavanje stručne ili naučne nezavisnosti.

Načelo 2: Ovlaštenje za prikupljanje podataka

Statistička institucija mora imati jasan pravni mandat za prikupljanje podataka za evropske statističke potrebe. Upravna ustanova, preduzeća i domaćinstva te javnost u cjelini mogu se primorati da, na zakonskoj osnovi, a na zahtjev statističkih institucija, dopuste pristup ili prosljede podatke za potrebe evropske statistike.

Pokazatelji

- 2.1 Mandat statističkih institucija za prikupljanje informacija koje su potrebne za razvoj, proizvodnju i diseminaciju evropske statistike uređen je zakonom;
- 2.2 Statističkim institucijama zakonom je dozvoljena upotreba administrativnih podataka za statističke svrhe;
- 2.3 Na osnovu zakona, statistička institucija može iznuditi davanje odgovora za statistička istraživanja.

Načelo 3: Adekvatnost resursa

Resursi kojima raspolaže statistička institucija moraju biti dovoljni da bi odgovorili zahtjevima evropske statistike.

Pokazatelji

- 3.1 Ljudski, finansijski i kompjuterski resursi adekvatni su i obimom i kvalitetom, raspoloživi su i mogu odgovoriti trenutnim statističkim potrebama;
- 3.2 Obim, nivo detalja i troškovi statistike primjereni su potrebama;
- 3.3 Postoje procedure za procjenu i opravdanje zahtjeva za novim statistikama u odnosu na troškove;
- 3.4 Postoje procedure za procjenu kontinuirane potrebe za svim statistikama, da bi se uvidjelo može li se neku (statistiku) prekinuti ili ograničiti i time oslobodili resursi.

Načelo 4: Predanost kvalitetu

Statistička institucija je predana kvalitetu. Ona sistematski i redovno identificira prednosti i slabosti, te kontinuirano poboljšava kvalitet procesa i proizvoda.

Pokazatelji

- 4.1 Politika kvaliteta definirana je i dostupna javnosti. Organizaciona struktura i alati su u funkciji upravljanja kvalitetom;
- 4.2 Postoje procedure za planiranje i praćenje kvaliteta statističkog proizvodnog procesa;

4.3 Kvalitet proizvoda redovno se nadzire, procjenjuje se u odnosu na različite kombinacije njegovih dimenzija i izvještava u skladu sa kriterijima kvaliteta za evropske statistike;

4.4 Provodi se redovan i temeljit pregled najvažnijih statističkih rezultata, ako je primjereno uz pomoć eksperata izvan statističke institucije.

Načelo 5: Statistička povjerljivost

Privatnost davalaca podataka (domaćinstava, preduzeća, upravnih jedinica i ostalih izvještajnih jedinica), povjerljivost informacija koje oni daju, te njihova upotreba isključivo u statističke svrhe, potpuno je garantovana.

Pokazatelji

5.1 Statistička povjerljivost garantovana je zakonom;

5.2 Zaposleni se prilikom zasnivanja radnog odnosa svojim potpisom obavezuju da poštuju zakonom predviđenu obavezu poverljivosti statističkih podataka;

5.3 Propisane su kazne za svaku namjernu povredu statističke povjerljivosti;

5.4 Zaposlenima su obezbjeđene smjernice i upute za zaštitu statističke povjerljivosti u procesima proizvodnje i diseminacije. Politika povjerljivosti dostupna je široj javnosti;

5.5 Primjenjuju se fizičke, tehnološke i organizacione mjere za zaštitu sigurnosti i integriteta statističkih baza podataka;

5.6 Primjenjuje se strogi protokol za spoljne korisnike koji imaju pristup statističkim mikro podacima za istraživačke svrhe.

Načelo 6: Nepriistrasnost i objektivnost

Statistička institucija razvija, proizvodi i diseminira evropsku statistiku poštujući naučnu nezavisnost na objektivan, profesionalan i transparentan način, tako da se svi korisnici tretiraju jednako.

Pokazatelji

6.1 Statistika se izrađuju na objektivnoj osnovi koja je određena statističkim pravilima;

6.2 Izbor izvora podataka i statističkih metoda, kao i odluka o diseminaciji statistike određeni su statističkim pravilima;

6.3 Greške pronađene u objavljenim statistikama ispravljaju se i objavljuju u najkraćem mogućem roku;

6.4 Informacije o primijenjenim metodama i postupcima dostupne su javnosti;

6.5 Datum i vrijeme objavljivanja statističkih podataka unaprijed se objavljuju;

6.6 Unaprijed se najavljuju veće revizije ili metodološke promjene;

6.7 Svi korisnici imaju jednak i istovremen pristup statističkim saopćenjima. Bilo kakav privilegovani, raniji pristup bilo kojem spoljnjem korisniku je limitiran,

kontrolisan i objavljen. Ukoliko dođe do „curenja“ informacija, aranžmani ranijih pristupa revidirani su da bi se osigurala nepristrasnost;

6.8 Statistička saopćenja i izjave na konferencijama za novinare objektivne su i nepristrasne.

Statistički procesi

Evropski i drugi međunarodni standardi, smjernice i dobra praksa moraju se pratiti u potpunosti i primijeniti u postupcima koje statističke institucije koriste radi organizovanja, prikupljanja, obrade i diseminacije evropske statistike. Vjerodostojnost statistike se povećava dobrom reputacijom upravljanja i efikasnosti. Važni aspekti statističkog procesa jesu, ispravna metodologija, odgovarajući statistički postupci, umjerena opterećenost davalaca podataka i efikasno korištenje sredstava.

Načelo 7: Dobra metodologija

Dobra metodologija mora poduprijeti kvalitetnu statistiku. Ovo zahtjeva odgovarajuće alate, procedure i ekspertska znanja.

Pokazatelji

7.1 Ukupan metodološki okvir koji se koristi za evropsku statistiku slijedi evropske i ostale međunarodne standarde, smjernice i dobre prakse;

7.2 Postoje procedure koje osiguravaju da se standardni koncepti, definicije i klasifikacije dosljedno primjenjuju unutar statističke institucije;

7.3 Poslovni registar i okvir za istraživanja stanovništva redovno se ocjenjuju i ukoliko je to potrebno prilagođavaju, da bi se osigurao visoki kvalitet;

7.4 Postoji usklađenost na detaljnom nivou između nacionalnih i odgovarajućih evropskih sistema klasifikacija;

7.5 Angažuju se školovani kadrovi iz relevantnih akademskih disciplina;

7.6 Statistička institucija provodi politiku kontinuiranog stručnog osposobljavanja zaposlenih;

7.7 Organizovana je saradnja sa naučnom zajednicom u cilju poboljšanja metodologija, efikasnosti primijenjenih metoda, i kada je to moguće, primjene boljih alata.

Načelo 8: Odgovarajuće statističke procedure

Odgovarajuće statističke procedure, koje se implementiraju od prikupljanja podataka do njihovog potvrđivanja, moraju podupirati kvalitet u statistici.

Pokazatelji

8.1 Za one evropske statistike koje se zasnivaju na administrativnim podacima definicije i koncepti korišteni za administrativne svrhe su u saglasnosti sa onima koji se zahtjevaju za statističke svrhe;

8.2 Za statistička istraživanja, upitnici se sistematski testiraju prije prikupljanja podataka;

8.3 Dizajn istraživanja, odabir uzoraka i metode procjene su dobro utemeljeni i redovno se preispituju i prema potrebi revidiraju;

8.4 Prikupljanje podataka, unos podataka i šifriranje rutinski se nadziru i prema potrebi revidiraju;

8.5 Odgovarajući metodi editovanja i imputacije se koriste i redovno preispituju, revidiraju ili ažuriraju ukoliko je potrebno;

8.6 Revizije slijede standardne, dobro utemeljene i transparentne procedure;

8.7 Statističke institucije uključene su u dizajniranje administrativnih podataka, kako bi administrativne podatke što više prilagodili statističkim potrebama;

8.8 Sklopljeni su sporazumi sa vlasnicima administrativnih podataka u kojima se potvrđuje zajednička predanost upotrebe tih podataka za statističke svrhe;

8.9 Statističke institucije sarađuju sa vlasnicima administrativnih podataka u vezi sa osiguravanjem kvaliteta podataka.

Načelo 9: Umjereno opterećenje davalaca podataka

Teret izvještavanja je proporcionalan potrebama korisnika i nije pretjeran za davaoce podataka. Statističke institucije prate opterećenost davalaca podataka i postavljaju ciljeve za njegovo smanjivanje u narednom periodu.

Pokazatelji

9.1 Obim i detaljnost zahtjeva evropske statistike ograničeni su na ono što je apsolutno neophodno;

9.2 Teret izvještavanja je ravnomjerno raspoređen na cjelokupnu populaciju koja se istražuje;

9.3 Informacije koje se traže od poslovnih subjekata prikupljaju se, koliko god je to moguće, iz njihovih poslovnih izvještaja i kad je moguće, koriste se elektronska sredstva radi olakšavanja prikupljanja podataka;

9.4 Administrativni izvori koriste se kadgod je to moguće, kako bi se izbjeglo dupliranje zahtjeva za podacima;

9.5 U cilju izbjegavanja višestrukih istraživanja, uspostavlja se razmjena podataka između statističkih institucija;

9.6 Statističke institucije promovišu mjere koje omogućavaju povezivanje izvora podataka u cilju smanjenja tereta izvještavanja.

Načelo 10: Troškovna efikasnost

Resursima se efikasno raspolaže.

Pokazatelji

10.1 Internim i nezavisnim spoljnim mjerama kontrole nadgleda se upotreba resursa statističke institucije;

10.2 Produkcioni potencijal informacijskih i komunikacijskih tehnologija je optimizovan za prikupljanje, obradu i diseminaciju podataka;

10.3 Ulažu se proaktivni naponi u poboljšavanje statističkog potencijala administrativnih podataka u cilju izbjegavanja direktnih istraživanja;

10.4 Statističke institucije promovišu i implementiraju standardizovana rješenja koja povećavaju djelotvornost i efikasnost.

Statistički rezultati

Raspoložive statistike moraju zadovoljavati potrebe korisnika. Statistike se pridržavaju evropskih standarda kvaliteta i služe potrebama evropskih institucija, vlada, istraživačkih institucija, poslovnih subjekata i šire javnosti. Važna pitanja se pridaju tome da statistike budu relevantne, tačne i pouzdane, pravovremene, koherentne, uporedive između regija i zemalja te lako dostupne korisnicima.

Načelo 11: Relevantnost

Evropska statistika zadovoljava potrebe korisnika.

Pokazatelji

11.1 Primjenjuju se postupci konsultovanja korisnika, praćenja relevantnosti i praktične upotrebljivosti postojećih statistika u cilju zadovoljenja potreba korisnika, kao i razmatranja njihovih novonastalih potreba i prioriteta;

11.2 Zadovoljene su prioritetne potrebe i iskazuju se u programu rada;

11.3 Redovno i sistematski se prati zadovoljstvo korisnika.

Načelo 12: Tačnost i pouzdanost

Evropska statistika tačno i pouzdano odražava stvarnost.

Pokazatelji

12.1 Izvorni podaci, međurezultati i statistički rezultati redovno se ocjenjuju i potvrđuju;

12.2 Greške uzorkovanja i neuzoračke greške mjere se i sistematski dokumentuju u skladu sa evropskim standardima;

12.3 Revizije se redovno analiziraju u cilju poboljšanja statističkih procesa.

Načelo 13: Pravovremenost i vremenska određenost

Evropska statistika se objavljuje pravovremeno i diseminira u određenom vremenu.

Pokazatelji

- 13.1 Pravovremenost slijedi evropske i međunarodne standarde objavljivanja;
- 13.2 Standardno dnevno vrijeme za objavljivanje statistike dostupno je javnosti;
- 13.3 Periodičnost statistike uzima u obzir zahtjeve korisnika, kad god je to moguće;
- 13.4 Svako odstupanje od vremenskog plana diseminacije objavljuje se unaprijed, objašnjava i određuje se novi datum objavljivanja;
- 13.5 Objavljuju se i preliminarni rezultati prihvatljive tačnosti kada se to smatra korisnim.

Načelo 14: Koherentnost i uporedivost

Evropska statistika je interno dosljedna i uporediva između regija i zemalja; moguće je kombinovanje i zajednička upotreba srodnih podataka iz različitih izvora.

Pokazatelji

- 14.1 Statistike su interno koherentne i dosljedne (tj. vodi se računa o aritmetičkim i računovodstvenim identitetima);
- 14.2 Statistike su uporedive u prihvatljivom vremenskom razdoblju;
- 14.3 Statistike se prikupljaju na osnovu zajedničkih standarda u pogledu obima, definicija, jedinica i klasifikacija u različitim istraživanjima i izvorima;
- 14.4 Statistike iz različitih izvora i različite periodičnosti upoređuju se i usklađuju;
- 14.5 Uporedivost podataka između zemalja unutar Evropskog statističkog sistema osigurana je putem periodične razmjene između evropskog statističkog sistema i drugih statističkih sistema. Provode se metodološke studije u uskoj saradnji između zemalja članica i Eurostata.

Načelo 15: Dostupnost i razumljivost

Evropske statistike su prezentirane na jednostavan i razumljiv način, objavljene na odgovarajući i primjeren način, raspoložive i dostupne na nepristrasnoj osnovi zajedno sa metapodacima i smjernicama.

Pokazatelji

- 15.1 Statistika i odgovarajući metapodaci prezentirani su i pohranjeni u obliku koji omogućava ispravno tumačenje i smisleno poređenje;
- 15.2 Za diseminacijske usluge koriste se moderne informacione i komunikacione tehnologije i ukoliko postoji potreba i tradicionalna štampana forma;
- 15.3 Kad je to moguće, obavljaju se i objavljuju analize po narudžbi, i o tome informiše javnost;
- 15.4 Pristup mikropodacima je dozvoljen za istraživačke svrhe i uređuje se posebnim pravilima ili protokolima;
- 15.5 Metapodaci se dokumentuju u skladu sa standardizovanim sistemima metapodataka;

15.6 Korisnici se informišu o metodologiji statističkih procesa uključujući korištenje administrativnih podataka;

15.7 Korisnici se informišu o kvalitetu statističkih rezultata prema kriterijima kvaliteta za europske statistike.